

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів
Факультет інноваційних технологій

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня бакалавра
за освітньо–професійною програмою «Готельно–ресторанна справа»
на тему: «Формування економічного потенціалу підприємства
готельного господарства»

Виконала:
здобувачка ІV курсу спеціальності
241 «Готельно–ресторанна справа»
Рублівська С.П.

Керівник:
д.е.н., проф. Сердюков К.Г.

Дніпро – 2024

АНОТАЦІЯ

Рублевська С.П. Формування економічного потенціалу підприємства готельного господарства. Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр» за спеціальністю 241 Готельно-ресторанна справа. – Університет митної справи та фінансів, Дніпро.

Метою роботи є теоретичні та практичні аспекти формування економічного потенціалу підприємства готельного господарства, визначення критеріїв та показників, за допомогою яких можливо його оцінити.

Об'єктом дослідження є процес розробки та обґрунтування практичних рекомендацій оцінювання економічного потенціалу підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні аспекти формування економічного потенціалу підприємства готельного бізнесу й ефективності його використання.

Виходячи з поставленої мети виконано такі завдання: визначено сутність економічного потенціалу та чинники його формування; розглянуто методичні підходи оцінювання економічного потенціалу підприємства; проаналізовано виробничий, трудовий, фінансовий потенціали готелю «Optima Collection Дніпро»; проведена оцінка ефективності управління економічним потенціалом підприємства; визначено резерви зростання ефективності управління економічним потенціалом.

Методи дослідження: методи системно-структурного і порівняльного аналізів, формально-логічного аналізу; інтегральний метод, факторний аналіз.

Запропоновані методичні підходи поглиблюють і розширюють дослідження в сучасній економічній науці з проблем оцінки економічного потенціалу в умовах мінливого та невизначеного ринкового середовища.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Зміст роботи викладено на 65 сторінках друкованого тексту, що включає 10 рисунків, 28 таблиць, 50 джерел.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ГОТЕЛЬ, ІНДУСТРІЯ ГОСТИННОСТІ, ПОТЕНЦІАЛ, ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, УПРАВЛІННЯ

SUMMARY

Rublevska S.P. Formation of the economic potential of a hotel enterprise. Qualification work for obtaining a higher education degree "bachelor" in specialty 241 Hotel and restaurant business. – University of Customs and Finance, Dnipro.

The purpose of the work is the theoretical and practical aspects of the formation of the economic potential of an hotel enterprise, the definition of criteria and indicators by which it is possible to assess it.

The object of the study is the process of developing and substantiating practical recommendations for assessing the economic potential of an enterprise.

The subject of the study is the theoretical and methodological aspects of the formation of the economic potential of hotel enterprises and the effectiveness of its use.

Based on the set goal, the following tasks were performed: the essence of economic potential and factors of its formation were determined; methodological approaches to assessing the economic potential of an enterprise were considered; the production, labor, and financial potentials of the "Optima Collection Dnipro" hotel were analyzed; the effectiveness of managing the economic potential of the enterprise was assessed; reserves for increasing the effectiveness of managing economic potential were determined.

Research methods: methods of system-structural and comparative analysis, formal-logical analysis; integral method, factor analysis.

The proposed methodological approaches deepen and expand research in modern economic science on the problems of assessing economic potential in a changing and uncertain market environment.

The work consists of an introduction, three chapters, conclusions, and a list of sources used. The content of the work is set out on 65 pages of printed text, including 10 figures, 28 tables, 50 sources.

KEYWORDS: HOTEL, HOSPITALITY INDUSTRY, POTENTIAL, ECONOMIC POTENTIAL, EFFICIENCY, MANAGEMENT

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Сутність економічного потенціалу та чинники його формування	7
1.2 Структура економічного потенціалу підприємства	13
1.3. Методи оцінки економічного потенціалу підприємства	19
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	25
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА.....	26
2.1 Техніко-економічна характеристика готелю «Optima Collection Дніпро»	26
2.2 Аналіз використання трудового потенціалу підприємства готельного господарства.....	34
2.3. Оцінка фінансового стану на основі формування ранжованого ряду фінансових показників підприємства готельного господарства.....	38
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	45
РОЗДІЛ 3 УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА	47
3.1 Оцінка тенденцій зміни фінансової стабільності підприємства готельного господарства : методичний підхід	47
3.2. Резерви зростання ефективності управління економічним потенціалом підприємства готельного господарства	52
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	58
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах економічної глобалізації одним з найбільш актуальних стратегічних питань для підприємств є формування економічного потенціалу відповідно до умов зовнішнього середовища, його ефективне використання для забезпечення стійкості економічного розвитку підприємства. В умовах невизначеності та динамічності зовнішнього економічного середовища розв'язувати цю проблему необхідно за допомогою розробки та впровадження принципово нового підходу до визначення ролі та місця економічного потенціалу в стратегії розвитку підприємств готельно-ресторанного бізнесу.

Дослідженням економічного потенціалу підприємства займалися такі видатні вчені, як О.Балацький, Р.Костирко, М.Савченко, Ф.Євдокімов, Н.Краснокутська., В.Ковальов, О.Мізіна, Б.Мочалов, С.Мочерний, О.Олексюк, І.Репіна, О.Федонін та ін. Аналіз наукових досліджень цих авторів виявив неоднозначність у визначенні поняття «економічного потенціалу», класифікації його факторів та методичних підходів до оцінювання. Все це зумовлює вивчення проблем мобілізації внутрішніх резервів компанії та виявлення перспективних можливостей з боку зовнішнього середовища для повного і всебічного використання економічного потенціалу компанії.

Метою роботи є теоретичні та практичні аспекти формування економічного потенціалу підприємства готельного господарства, визначення критеріїв та показників, за допомогою яких можливо його оцінити.

Поставлена мета обумовила постановку і вирішення наступних задач:

- визначити сутність економічного потенціалу та чинники його формування;
- дослідити з погляду комплексного підходу структуру економічного потенціалу;
- розглянути методичні підходи до оцінювання економічного

потенціалу підприємства;

- проаналізувати діяльність готелю «Optima Collection Дніпро»;

- проаналізувати трудовий потенціал підприємства готельного господарства;

- провести аналіз використання фінансових ресурсів підприємства готельного господарства;

- оцінити ефективність управління економічним потенціалом підприємства готельного господарства;

- виявити резерви зростання ефективності управління економічним потенціалом підприємства готельного господарства.

Об'єктом дослідження є процес розробки та обґрунтування практичних рекомендацій оцінювання економічного потенціалу підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні аспекти формування економічного потенціалу підприємства готельного бізнесу й ефективності його використання.

Методи дослідження: методи системно-структурного і порівняльного аналізів, формально-логічного аналізу; інтегральний метод, факторний аналіз тощо.

Практичне значення. Запропоновані методичні підходи поглиблюють і розширюють дослідження в сучасній економічній науці з проблем оцінки економічного потенціалу в умовах мінливого та невизначеного ринкового середовища.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти, інформація з офіційного сайту готелю досліджуваного підприємства готельного господарства, монографії та статті, матеріали конференцій, інтернет-джерела тощо.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Зміст роботи викладено на 65 сторінках друкованого тексту, що включає 10 рисунків, 28 таблиць, 50 джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність економічного потенціалу та чинники його формування

Сучасний етап розвитку економіки характеризується нестабільним середовищем для бізнесу та підвищеною ризикованістю його діяльності. Водночас усі суб'єкти господарювання зацікавлені у довгостроковому функціонуванні на ринку, сталому розвитку та забезпеченні прибутковості своєї поточної діяльності. Шляхом вирішення цього протиріччя є розвиток ефективного економічного потенціалу, який сприятиме успішній адаптації бізнесу до змін, що відбуваються [1,2].

Це тим більше важливо, що формування економічної політики передбачає встановлення короткострокових і довгострокових цілей діяльності та стратегій розвитку підприємств, виходячи з їх потенціалу та наявності відповідних ресурсів. Напрями вдосконалення механізмів використання економічного потенціалу підприємств об'єктивно зумовлені єдністю та взаємозалежністю процесів зміни форм власності та організаційно-правових форм підприємств [3,8,34]. Взаємозалежність зовнішнього та внутрішнього економічного середовища підприємства та процес постійного вдосконалення нормативно-правової бази вимагають координації та гармонізації зусиль законодавчої, виконавчої та корпоративної влади для реалізації наявного економічного потенціалу та створення умов для його зростання.

Потенціал як економічна категорія – це наявні можливості, ресурси, засоби, які можуть бути використані для досягнення або виконання чогось [9,41].

У таблиці 1.1 розглянуто найбільш розповсюджені визначення економічного потенціалу підприємства.

Економічний потенціал - одна з основних характеристик діяльності

підприємства і водночас відображає стан підприємства щодо вимог зовнішнього та внутрішнього середовища та використовується для оцінки його діяльності. Іншими словами, підприємства використовують свій економічний потенціал як інструмент процесу адаптації, що дозволяє їм трансформуватися відповідно до мінливого зовнішнього (та/або внутрішнього) середовища. [24,33]. Під економічним потенціалом фірми розуміють результат економічних і виробничих відносин між суб'єктами господарювання, які забезпечують оптимальне за часом і продуктивністю використання заданого обсягу наявних економічних ресурсів [33,35].

Таблиця 1.1 – Визначення економічного потенціалу підприємства

Визначення економічного потенціалу	Джерело
1. Максимально можливий обсяг виробництва матеріальних благ і послуг в умовах, що забезпечують найбільш ефективне використання за часом і продуктивністю наявних економічних ресурсів	[7]
2. Сукупна здатність підприємства, використовуючи достатню кількість і якість ресурсів досягати стану рівноваги	[8]
3. Забезпечення досягнення стратегічних цілей на основі використання системи наявних ресурсів	[9]
4. Сукупний вплив взаємозалежних сторін підприємства: виробничого, майнового, фінансового і управлінського потенціалів	[10]
5. Відносини, що виникають на підприємстві з приводу досягнення максимально можливого фінансового результату: * наявності власного капіталу; * інвестиційна привабливість підприємства; * рентабельності вкладеного капіталу; * платоспроможність та ліквідність підприємства	[11]
6. Здатність підприємства здійснювати економічну діяльність, спрямовану на досягнення максимально можливого фінансового результату за умови забезпечення платоспроможності	[12]

Джерело: розроблено автором за даними: [7,8,9,10,11,12].

Даний показник характеризує найбільш можливу віддачу виробничої системи. Вивчення процесу формування потенціалу являється необхідним та актуальним на сьогодні, оскільки в зв'язку зі зміною суспільного ладу в країні, формуванням ринкової інфраструктури, кризовим становищем деяких підприємств відбувається скорочення потенціалу [5].

Потенціал підприємства – це процес виявлення та створення різноманітних підприємницьких можливостей, їх структуризації та побудови

конкретних організаційних форм для сталого розвитку та ефективного відтворення [14]. Фактори, що впливають на формування та розвиток потенціалу підприємства, поділяються на внутрішні та зовнішні складові потенціалу.

Ряд дослідників [8, 17, 20, 21] пропонують розглядати зовнішнє середовище компанії у вигляді ієрархії доміант, де на першому рівні знаходяться мезофактори, а на другому - макрофактори. На їхню думку, мезофактори безпосередньо впливають на стабільність фірми, а макрофактори опосередковано визначають бізнес-середовище.

Науковці вважають [22,27,29,35], що факторами, які безпосередньо впливають на фінансову стійкість фірми, є продукція, ринкові умови, споживачі та конкуренти. Також, політика учасників ринку, включаючи споживачів і конкурентів, а також постачальників, посередників і держави, має вирішальне значення у визначенні умов. Тому виокремлювати такий фактор, як «кон'юнктура ринку», видається недоцільним, оскільки він має загальний характер і прямо пропорційний впливу факторів «споживачі» та «конкуренти». При цьому слід зазначити, що продукцію слід розглядати як результат виробничої діяльності компанії, а не як фактор її зовнішнього середовища [30]. Зовнішнє оточення організації є не тільки джерелом погроз і можливостей будь-якого підприємства, але і джерелом нових знань про потреби її складових (табл.1.2). Бізнес повинен ефективно реагувати на зміни у зовнішньому середовищі, адаптуватися до них та задовольняти їхні потреби, щоб забезпечити виживання та досягнення своїх цілей.

До внутрішніх чинників належать, насамперед, стратегія підприємства, яка реалізується шляхом формування потенціалу, досвіду та навичок менеджерів, необхідних для виконання планів, принципи організації та управління бізнесом, якими керується підприємство, моральні цінності та амбіції менеджерів, а також цінності та культура, що є загальноприйнятими на підприємстві [23].

Таблиця 1.2 – Структура видів аналізу зовнішнього середовища

PEST-analysis	SLEPT-Analysis	PESTLE-analysis	STEEPLE-Analysis
Політика	Політика	Політика	Соціально- демографічні
Економіка	Економіка	Економіка	Технологічні
Суспільство	Суспільство	Суспільство	Економічні
Технології	Технології	Технології	Природні
–	Право	Право	Політичні
–	–	Екологія	Правові
–	–	–	Культурні

Джерело: розроблено автором

Внутрішній потенціал фірми складається з її можливостей та здібностей ефективно використовувати та трансформувати ресурси, що є в її розпорядженні, тоді як зовнішній потенціал – це можливості та здібності фірми використовувати ринкові переваги та сприятливу кон'юнктуру.

Усвідомлюючи роль ефективного управління підприємством в забезпеченні економічної стійкості компетентне управління виробництвом може не тільки нівелювати, послабити негативний вплив зовнішнього середовища, але і забезпечити високі темпи росту ефективності виробництва в даних умовах господарювання» [4] (рис.1.1).

Для того, щоб виділити з виявлених факторів найбільш важливі, які забезпечують можливість зробити правильні висновки за результатами аналізу, фактори поділяють на головні та другорядні за їх значущістю. Найважливіші фактори мають вирішальний вплив на стійкий економічний стан підприємства [19]. Ендогенні (внутрішні) фактори – це внутрішні складові, які зазвичай знаходяться під контролем компанії. У класичній ринковій економіці, як зазначають зарубіжні дослідники, 1/3 відповідальності за невдачі компанії припадає на зовнішні фактори, а 2/3 – на внутрішні [10]. Подібного дослідження вітчизняними науковцями ще не проводилося, але небезпідставно можна припустити, що в сучасній Україні вплив цих факторів є обернено пропорційним. Політична та економічна нестабільність, дерегуляція фінансового механізму та інфляційні тенденції вважаються основними чинниками, що погіршують загальний фінансовий

стан державних та приватних підприємств. Таким чином, управління внутрішніми факторами дозволяє, з одного боку, підприємству певним чином реагувати на зміни у зовнішньому середовищі, а з іншого - використовувати та розвивати власний потенціал з метою зміцнення свого фінансово-економічного становища. [34].

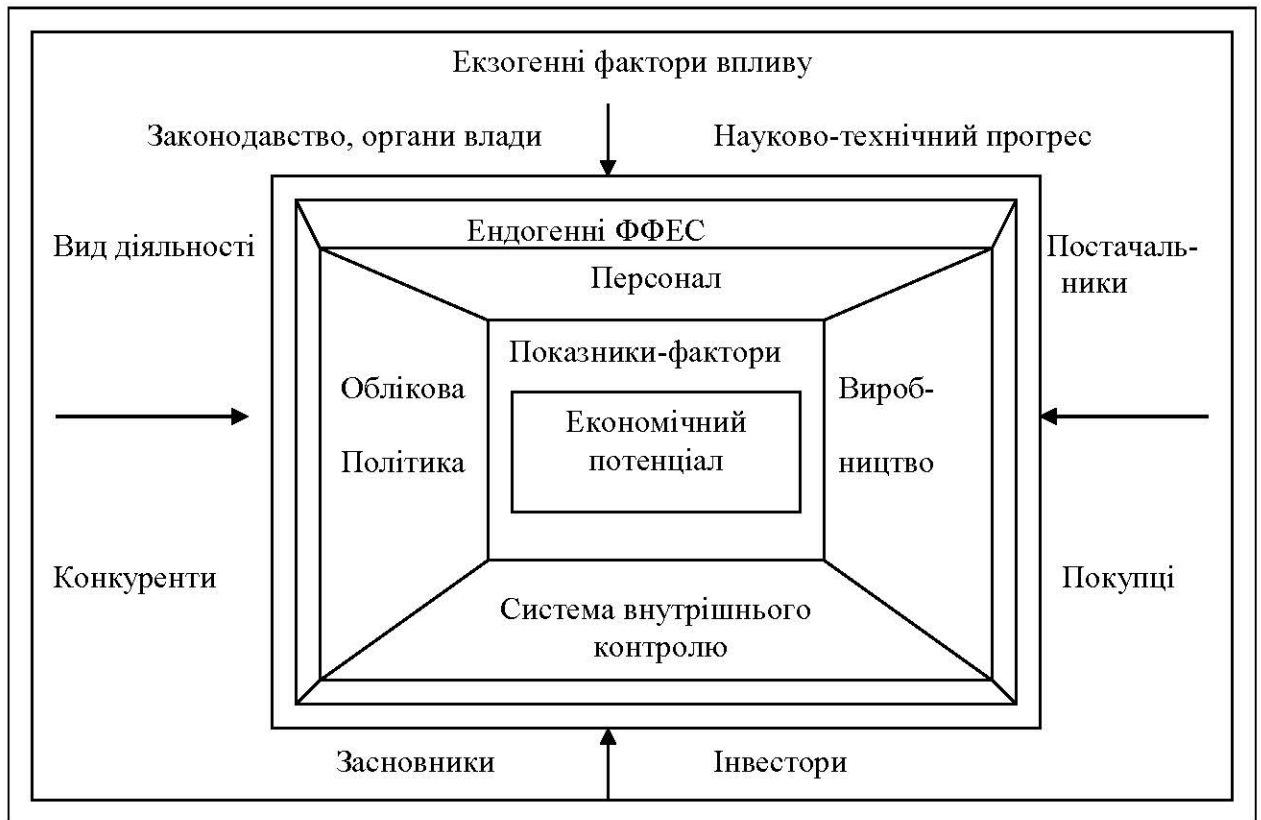

Рисунок 1.1 – Вплив факторів на потенціал підприємства

Джерело: розроблено автором

У найбільш загальній постановці елементами економічного потенціалу підприємства можна вважати ті ресурси, які будь-яким чином пов'язані з функціонуванням підприємства. Всі ресурси, що надходять на підприємство й перетворюються, у результаті чого виникає «економічний продукт», відбивають, насамперед, економічні ресурси [6,16]. До них відносять: природні ресурси, засоби виробництва, грошові кошти, інформаційні ресурси.

Розглянуті види ресурсів підприємства ділять на відчутні та невідчутні (рис. 1.2).

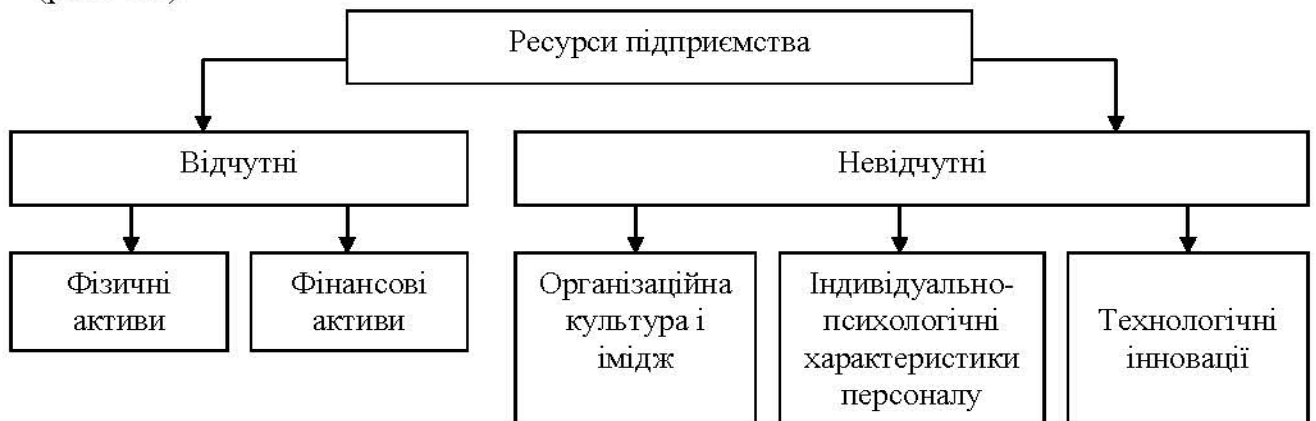

Рисунок 1.2 – Відчутні та невідчутні ресурси підприємства

Джерело: розроблено автором за даними: [6,16]

Особливим економічним ресурсом є час. Основною властивістю даного виду ресурсу виступає його необоротність і не відтворюваність. Він є найбільш універсальним ресурсом, без наявності якого не протікає жоден економічний процес.

Розвиток ресурсного потенціалу пов'язаний з використанням певних властивостей ресурсів, характеристика деяких з них подана в табл. 1.3.

Таблиця 1.3 – Властивості ресурсного потенціалу

Властивість	Характеристика
Комплексність	Пов'язується, в першу чергу, з процесами використання ресурсного потенціалу, забезпечує заощадження економічних ресурсів, що використовуються, і рентабельність діяльності підприємств
Взаємодоповнюваність	Вона виражається в необхідності дотримання певних пропорцій конкретних видів ресурсів при даній технології виробництва й сформованому типі споживання. Взаємодоповнюваність означає, що трудові ресурси й засоби виробництва є необхідними факторами виробничого процесу
Взаємозамінність	Підвищення ступеня взаємозамінності прискорює економічне зростання, оскільки сприяє обмеженості окремих видів ресурсів.

Джерело: розроблено автором за даними: [7,17]

Разом з тим властивості ресурсного потенціалу підприємства залежать від здатності його елементів до саморозвитку, рухливості зв'язків між ними, реакції на зовнішні впливи [39]. Ці здатності припускають наявність

властивостей адаптивності, гнучкості й мобільності потенціалу, можливості підвищення ефективності формування й використання потенціалу підприємства за рахунок маневрування його структурою.

Отже, визначено, що економічний потенціал як економічна система має такі характеристики: складність (структурність) потенціалу як економічної системи проявляється в наявності різноманітних його складових і зв'язків між ними, які визначають його внутрішню будову та організацію в цілому; комунікативність пов'язана із взаємодією та взаємозалежністю потенціалу і зовнішнього середовища.

1.2 Структура економічного потенціалу підприємства

Структура економічного потенціалу підприємства – це організація складових економічного потенціалу у відносно стійкий спосіб, що розкриває будову підприємства, склад його компонентів, принципи його формування та розвитку [1].

У теперішній час існує декілька підходів до структуризації потенціалу підприємства. Це пов'язано з тим, що дослідники вивчали цю тему в контексті різних проявів потенціалу. До елементів потенціалу компанії відносять все, що пов'язано з її функціонуванням та розвитком. Більшість дослідників акцентують увагу на ресурсній структурі потенціалу, але кількість складових варіюється [18,41].

Дослідники виділяють такі складові потенціалу: виробничо-технічний, фінансово-економічний, трудовий, інноваційний потенціал тощо (рис. 1.3)

Така структура відображає вплив потенціалів, але не відображає їх детального зв'язку. За нею важко проводити подальший аналіз потенціалу підприємства.

Підходи до визначення структури потенціалу підприємства: перш за все, можна виділити функціональний підхід, згідно з яким потенціал

включає: виробничий, маркетинговий, інформаційний, техніко-технологічний, організаційний, соціальний та фінансовий потенціал. Використовуючи цей підхід, науковці [20,34] виділили управлінську, організаційну та ресурсно-структурну складові потенціалу фірми. Ресурсний блок потенціалу включає такі види ресурсів: людські, техніко-технологічні, фінансові та інформаційні (табл. 1.4).

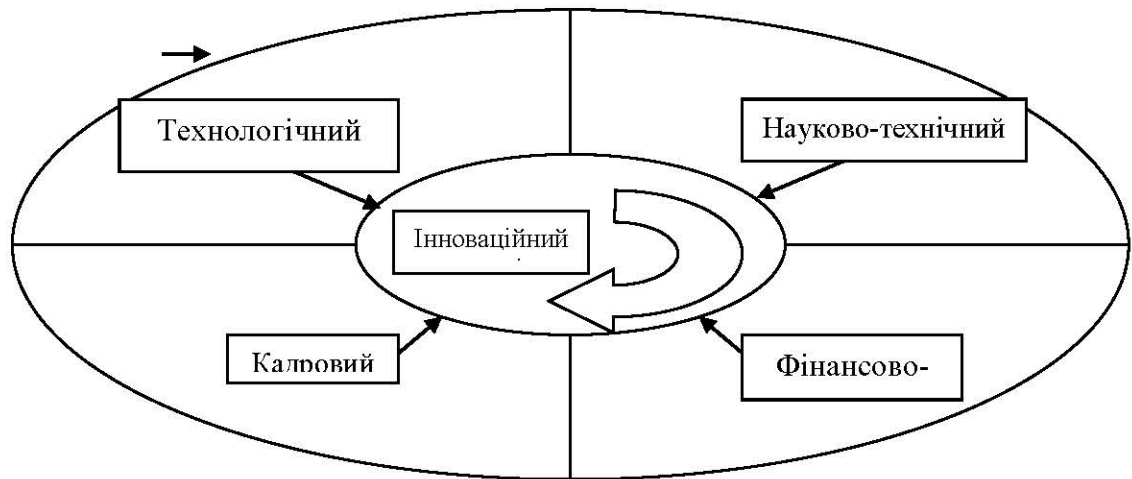

Рисунок 1.3 – Потенціал підприємства та його складові

Джерело: розроблено автором за даними: [18,41]

На рис. 1.4 показано структуру з поділом на об'єктну та суб'єктну складові. Об'єктні компоненти пов'язані з матеріально-речовою формою потенціалу підприємства та споживаються та відтворюються в тій чи іншій формі в процесі діяльності підприємства [17,33]. Суб'єктивні складові не споживаються, але є загальноекономічним соціальним фактором раціонального споживання.

Відповідно до цілей і складових внутрішнього середовища структуру потенціалу підприємства має біти представлено такими блоками можливостей [22,41]: ресурси, структурно-функціональний (організаційний), управління (рис. 1.5).

Таблиця 1.4 – Елементи економічних ресурсів

Елемент	Характеристика
Трудовий (кадровий, робітника або колективу і т.д.)	Він відображає потенційну кількість і якість робочої сили, доступної працівникам на даному рівні діяльності та розвитку підприємства; сукупність фізичних можливостей людей, залучених до процесу виробництва економічного продукту підприємства. На державних підприємствах цей вид потенціалу є особливо важливим.
Технічний й технологічний	Визначається особливостями стану основних засобів та якістю використання основного і оборотного капіталу. Потенціал оборотного капіталу дозволяє забезпечити безперебійний виробничий процес на підприємстві. Засоби виробництва обліковуються у вигляді основних засобів. Рівень технологічного розвитку компанії впливає на її "рейтинг" у галузі, на її імідж, оскільки технологія завжди відповідає продукції, яку виробляє компанія. «Потенціал трансформації» технології в більш прогресивну визначається можливістю трансформації існуючої технології без значних витрат і зусиль персоналу підприємства.
Інформаційний	Відповідає можливостям інформаційних ресурсів компанії. Характеризується ефективністю збору, обробки та аналізу інформаційних потоків. Недостатній інформаційний потенціал на сучасному підприємстві може свідчити про серйозні проблеми в майбутньому через недостовірне технологічне відставання та втрату конкурентоспроможності
Фінансовий	Відображає здатність використовувати кошти компанії для придбання та залучення матеріальних і трудових ресурсів. Стан фінансового потенціалу компанії та якість управління ним визначають конкурентоспроможність та ділову активність компанії.

Джерело: розроблено автором за даними: [20,34]

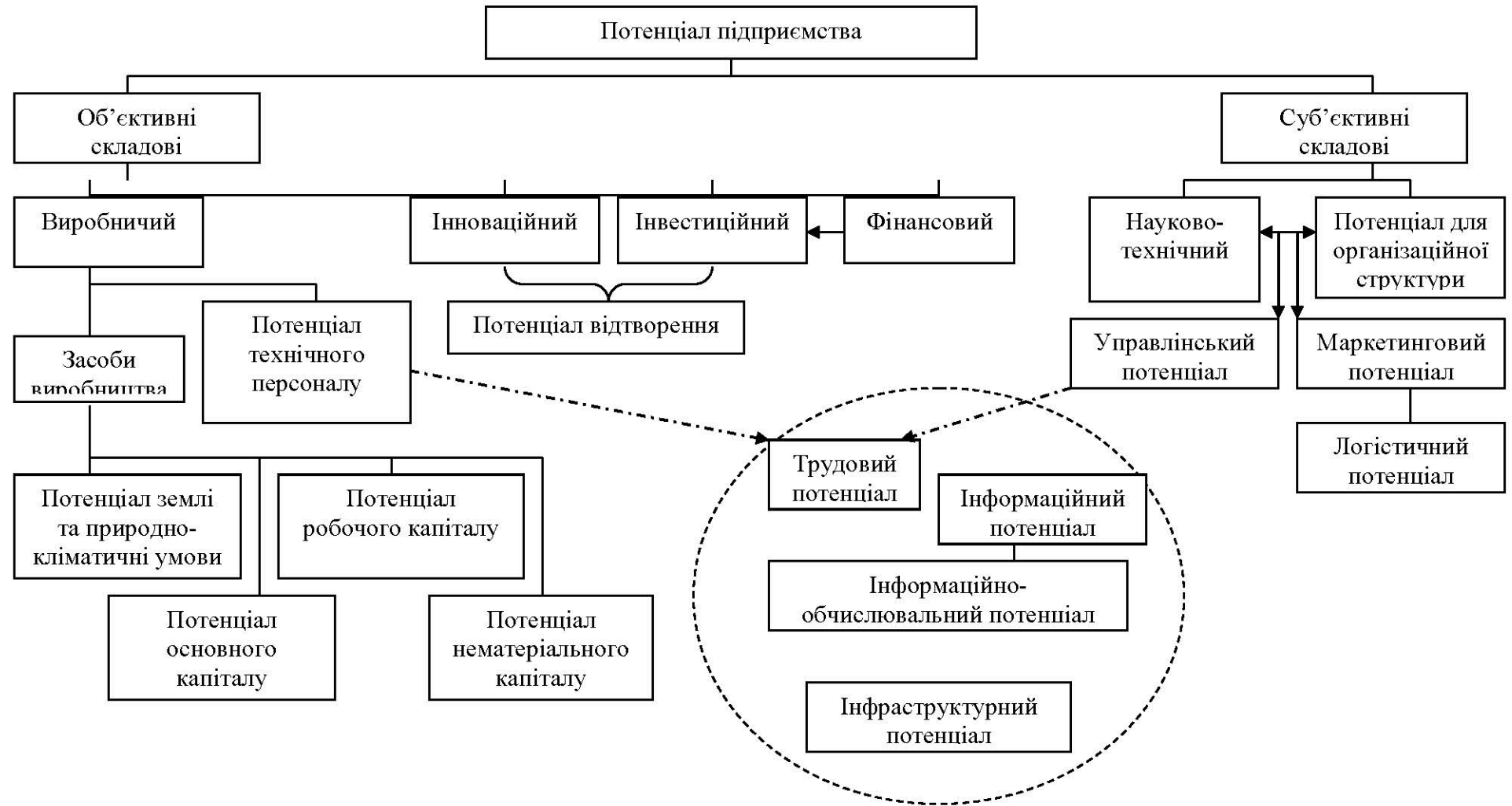

Рисунок 1.4 – Структура потенціалу підприємства

Джерело: розроблено автором за даними: [17,33]

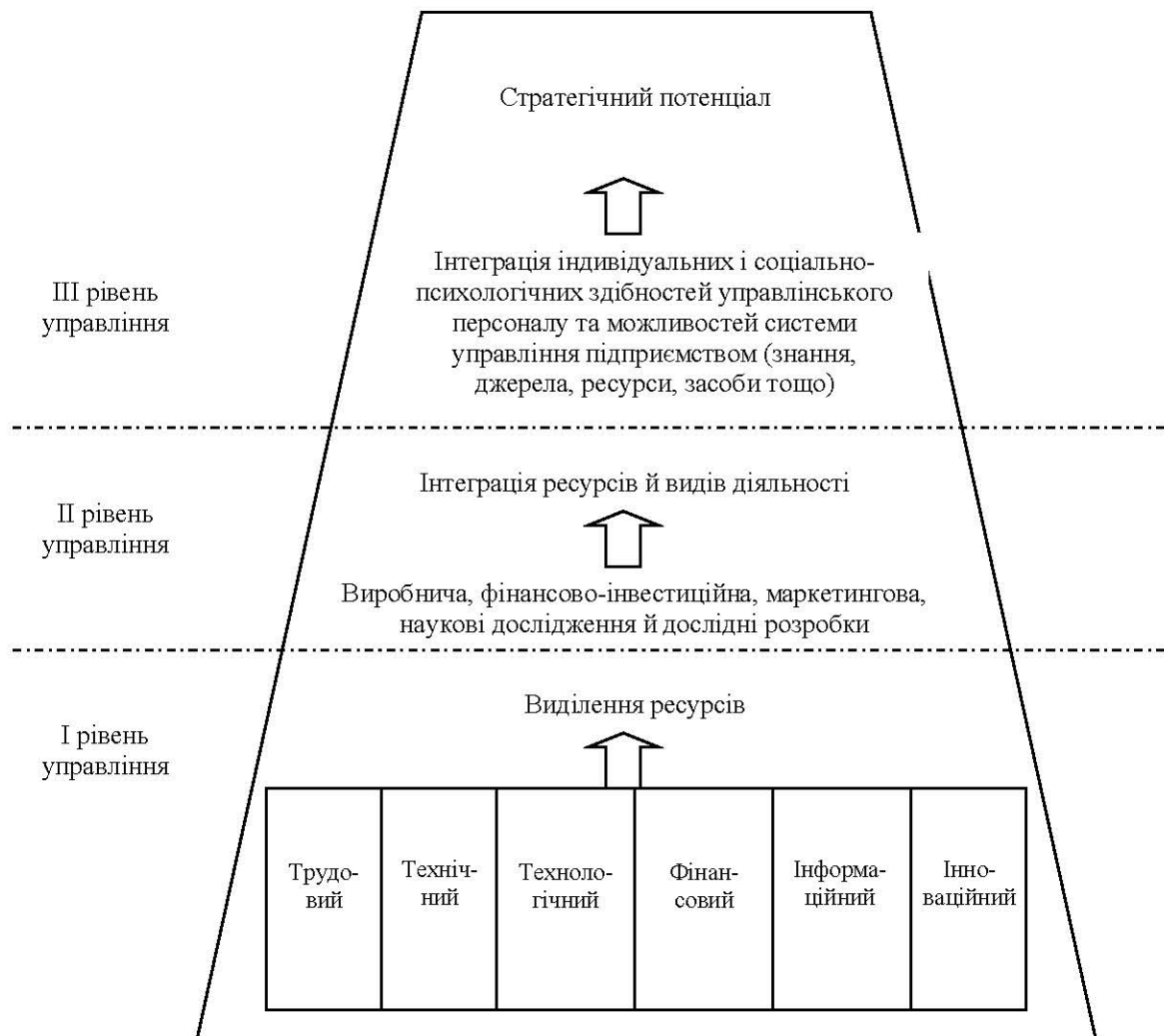

Рисунок 1.5 – Структура потенціалу підприємства відповідно до цілей і складових внутрішнього середовища

Джерело: розроблено автором за даними: [22,41]

Запропоновано багатовимірну структуру потенціалу підприємства дозволяє [4,18,28]:

- представити керівнику підприємства весь спектр стратегічних можливостей підприємства, виявити серед них ключові з метою обґрунтування й вибору пріоритетів у розвитку тієї або іншої стратегічної складової відповідно до намічених цілей, а також формування оптимальної структури стратегічного потенціалу;

- формувати систему показників і параметрів для створення єдиного інформаційного поля з метою розробки, впровадження й удосконалення

інтегрованої системи управління підприємством;

– аналізувати й оцінювати рівень розвитку кожного виду потенціалу, оскільки його загальний рівень визначається за елементом з найнижчим рівнем розвитку з метою фокусування зусиль управління в найбільш пріоритетному напрямку;

– визначити послідовність стратегічного планування й управління як підприємством у цілому, так і окремими ресурсними, функціональними й інституціональними можливостями підприємства з метою його ефективного функціонування й розвитку [20].

При описі структури потенціалу компанії необхідно використовувати комплексний підхід, який дозволяє врахувати багато різних аспектів економічного потенціалу компанії і дає більш повне уявлення про його склад. Економічний потенціал підприємства можна розглянути як сукупність таких структурних елементів: виробничий, трудовий, фінансовий, управлінський та маркетинговий потенціал (табл. 1.5).

Всі елементи економічного потенціалу діють одночасно і в комплексі. Таким чином, закономірності розвитку потенціалу не можуть бути виявлені як окремі закономірності розвитку його елементів, а лише як їх поєднання.

Таким чином, економічний потенціал підприємства – це здатність підприємства здійснювати господарську діяльність. Економічний результат компанії відображає ефективність використання її економічного потенціалу та опосередковано – його рівень [5,31].

Динаміка економічних результатів відображає тенденції зміни економічного потенціалу – процеси його зростання або зниження. Аналіз характеру процесу зміни економічного потенціалу визначає його тип [14].

Таблиця 1.5 – Характеристика підсистем економічного потенціалу підприємства

Потенціал	Сутність
Виробничий	Сукупність ресурсів економічної системи, що використовуються. Кількісні та якісні параметри цих ресурсів, їх інтеграція визначають виробничий потенціал структурної одиниці
Трудовий	Узагальнена характеристика кількості, якості та обсягу сукупної робочої сили, що знаходиться в розпорядженні індивіда (особи, особистості), його групи або трудового колективу за певних умов.
Фінансовий	Здатність компанії вчасно здійснювати платежі, повноцінно фінансувати свою діяльність, протистояти несподіваним викликам та підтримувати платоспроможність є свідченням стійкого фінансового стану. Це пояснюється фінансовою стабільністю компанії, яка досягається за таких умов, як розумна структура капіталу, достатній обсяг власного капіталу, наявність "блакитних фішок", достатній рівень прибутковості з урахуванням операційних та фінансових ризиків, достатня ліквідність, стабільні прибутки та достатня кредитоспроможність [11].
Управлінський	Управлінські активи, тобто навички, методи та процеси управління компанією. Управлінські активи включають організаційну культуру, інноваційне середовище, управлінські концепції (наприклад, загальне управління якістю, бенчмаркінг, реінжиніринг), фінансову структуру тощо. Питання полягає не у вартості ресурсів, які складають основу управлінських ресурсів, а в тому, як вони використовуються [14].
Маркетинговий	Сукупність внутрішніх можливостей і зовнішніх шансів ефективно виявляти, формулювати і повністю задовольняти потреби споживачів та максимізувати на цій основі економічну вигоду [23]

Джерело: розроблено автором за даними: [11,14,23]

Отже, наведено підходи до визначення структури потенціалу підприємства, а саме: функціональний підхід, згідно з яким потенціал включає: виробничий, маркетинговий, інформаційний, техніко-технологічний, організаційний, соціальний та фінансовий потенціал. Основними завданнями є створення, використання та відтворення економічного потенціалу компанії.

1.3. Методи оцінки економічного потенціалу підприємства

Узагальнення вітчизняних та зарубіжних наукових досліджень

дозволило розробити типологію принципів, концепцій та методів оцінки економічного потенціалу підприємства (табл. 1.6).

Автори вважають [23,25], що результати оцінки економічного потенціалу повинні використовуватися в бухгалтерському обліку, також оцінка економічного потенціалу повинна служити для звітності компанії. Тому що на їхню думку бухгалтерська звітність відповідає інтересам різних суб'єктів економічного аналізу. Звітність містить основну інформацію про діяльність (користувачів інформації, що мають різні цілі).

Прихильники методів обчислення інтегральних показників вказують на використання рівня сукупного економічного потенціалу з урахуванням доповнюваності та взаємозамінності елементів і дворівневої функціональної структури: перший рівень – виробничий потенціал, другий рівень – фінансовий потенціал. У частині реалізації першого рівня оцінювання використовує показники, що характеризують ефективність використання таких факторів: природні, технологічні, технічні, організаційні, соціально-економічні та фінансові [7]. Науковці пропонують [2,5,17] такі інструменти виміру величини економічного потенціалу організації/підприємства, як:

- окремі показники;
- експертна матриця вдосконаленого SWOT-аналізу;
- узагальнюючі та інтегральні показники величини економічного потенціалу.

В табл. 1.7 наведено порівняльну характеристику методів визначення інтегрального показника та надано критичні зауваження до обмеженості їхнього використання [15,29].

Так, наприклад, метод сум може бути використано лише при одночасному дотриманні таких умов:

- однакова важливість усіх показників;
- однакові одиниці виміру усіх показників;
- єдиний базовий показник.

Таблиця 1.6 – Концепції та методичні підходи оцінювання економічного потенціалу підприємства

Принципи оцінки економічного потенціалу	Концепції оцінки економічного потенціалу підприємства (у залежності від базового критерію оцінки)				
<ul style="list-style-type: none"> - системності; - узгодженості; - варіантності; - оптимальності; - комплексності; - адекватності; - ефективності 	Ресурсна		Порівняльна		Результатна
	визначення економічного потенціалу підприємства виходячи з суми витрат на його формування та використання		визначення економічного потенціалу підприємства на базі порівняння з аналогами		визначення економічного потенціалу підприємства за розміром чистого потоку економічних результатів від його використання
Групи методів оцінки економічного потенціалу підприємства					
Методи непрямой оцінки			Методи прямої оцінки		
непряма оцінка економічного потенціалу підприємства проводиться з використанням фактичних значень показників, які характеризують результати його роботи			пряма оцінка економічного потенціалу підприємства – це оцінка можливостей підприємства в майбутньому		
Методи оцінки економічного потенціалу підприємства та його складових					
експертний	бальний	рейтинговий порівняльний аналіз, таксономічний аналіз	метод аналогій	факторний аналіз	методи математичного програмування

Джерело: розроблено автором за даними : [23,25,33]

Метод геометричної середньої та метод коефіцієнтів можуть бути застосовані тільки для відносних показників, які є меншими за одиницю, та при невеликій їхній кількості. Крім того, обертання в нуль хоча б одного з множників відразу перетворює значення інтегрального показника в нуль [8].

Метод відстаней має такі недоліки [19] як інтегрування часткових показників може бути виконано лише при зіставленні з деяким абстрактним еталоном.

Результати одержані за експертно-статистичним методом мають значну погрішність, оскільки у теперішній час в Україні відсутні соціально-економічні умови існування незалежного, коректного та об'єктивного експертного оцінювання тих процесів, які пов'язані з фінансовими інтересами.

Таблиця 1.7 – Характеристика методів визначення інтегрального показника

Метод	Джерело	Математичний зміст	Критичні зауваження
Метод сум	[14, 17]	Сума співвідношень фактичних значень часткових показників до базового.	Метод може бути використано тільки при одночасному дотриманні таких умов: 1. однакова важливість усіх показників; 2. однакова одиниця виміру усіх показників; 3. єдиний базовий показник.
Метод геометричної середньої та метод коефіцієнтів	[13, 44]	1. Корінь n -ого ступеня з добутку значень часткових показників. 2. Добуток значень часткових показників.	Метод може бути застосований тільки для відносних показників, які є меншими за одиницю, та при невеликій їхній кількості. Обертання в нуль хоча б одного з множників відразу перетворює значення інтегрального показника в нуль.
Метод відстаней	[18, 21]	Визначається корінь квадратний з суми відстаней від точки еталона до фактичного значення часткового показника.	Недоліками даного методу є: 1. відсутність можливості безпосередньої побудови інтегрального показника, оскільки ранжирування забезпечується тільки зі зставленням з абстрактним еталоном; 2. існує ризик забезпечити значною перевагою декількох часткових показників високе значення інтегрального.
Метод експертно-статистичний	[19, 22]	За результатами опитування експертів уточнюється склад показника, який описує досліджуваний процес визначається його нормативне значення.	На сьогодні відсутні соціально-економічні умови для можливості існування незалежного, коректного та об'єктивного експертного оцінювання тих процесів, які пов'язані з фінансовими інтересами.

Джерело: розроблено автором за даними [15,29]

Показники згруповані за функціональними складовими і критеріями та характеризують виробничу, фінансову, ринкову, науково-технічну й екологічну діяльність підприємства [21]. Матриця вдосконаленого SWOT-аналізу використовується для виміру компонентів економічного потенціалу, що не ідентифікується. Оцінюються слабкі і сильні сторони економічного потенціалу, передусім у сфері виробництва, фінансів, маркетингу, науки,

техніки й екології та можливості їх використання. [26].

Причина необхідності створення умовної еталонної моделі полягає в тому, що розраховані коефіцієнти самі по собі не дуже важливі, а нам потрібно порівняти значення коефіцієнтів зі значеннями деяких "зовнішніх" показників. Такими показниками є встановлені стандарти. [27].

Аналіз літературних джерел свідчить, що аналіз ефективності використання ЕП (економічного потенціалу) може здійснюватися через показники, що характеризують оцінку виробничого потенціалу (активи) і фінансового потенціалу (прибуток). Цей взаємозв'язок виражається залежністю:

$$EP = F(R_A), \quad (1.1)$$

де EP – економічний потенціал організації;

R_A – рентабельність активів організації.

Вище перелічені методики оцінювання не можуть повною мірою відобразити величину ЕП підприємства, тому актуальними залишаються дослідження у цій сфері. Проаналізувавши існуючі методики оцінювання економічного потенціалу підприємства, слід зазначити, що в її основі повинна бути система показників, які відображають структуру ЕП підприємства. Відбір показників для оцінки економічного потенціалу підприємства повинен здійснюватися відповідно до наступних принципів, як:

- причинність, тобто наявність чітко вираженого зв'язку між показниками й економічним потенціалом;
- самостійність існування;
- об'єктивність;
- пропорційність впливу, тобто наявність залежності між показниками та економічним потенціалом;
- кількісна вимірність, тобто можливість математичного вираження показників, зручність і простота кількісного оцінювання, уніфікованість методики розрахунку;
- вичерпність, тобто кінцева кількість показників;

– універсальність для будь-якої системи;
 – доступність вихідної інформації, тобто дані для розрахунку показників повинні відображатися у статистичній і фінансовій звітності підприємства без залучення спеціальних досліджень. На рис. 1.6 зображено етапи здійснення аналізу ЕП підприємства.

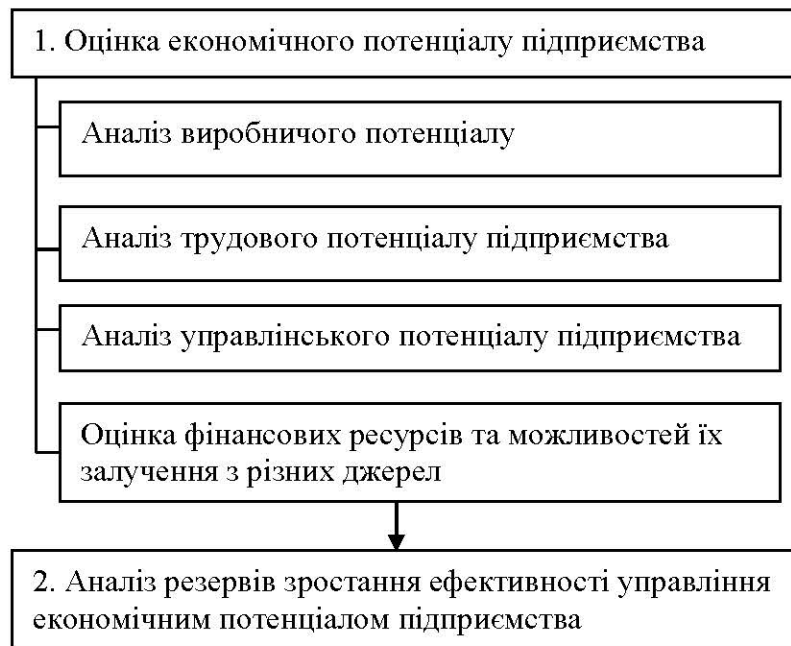

Рисунок 1.6 – Алгоритм проведення аналізу економічного потенціалу підприємства

Джерело: розроблено автором

Вивчення сучасної економічної літератури свідчить про необхідність дослідження проблеми мобілізації внутрішніх резервів та виявлення перспективних можливостей, що виникають у зовнішньому середовищі, з метою повного використання економічного потенціалу підприємства.

Отже доведено, що відбір показників для оцінки економічного потенціалу підприємства повинен здійснюватися відповідно до наступних принципів, як: причинність, тобто наявність чітко вираженого зв'язку між показниками й економічним потенціалом; об'єктивність; кількісна вимірність, тобто можливість математичного вираження показників; універсальність для будь-якої системи; доступність вихідної інформації,

тобто дані для розрахунку показників повинні відображатися у статистичній і фінансовій звітності підприємства без залучення спеціальних досліджень.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

За результатами першого розділу отримано наступні висновки.

1. Визначено, що економічний потенціал як економічна система має такі характеристики: складність (структурність) потенціалу як економічної системи проявляється в наявності різноманітних його складових і зв'язків між ними, які визначають його внутрішню будову та організацію в цілому; комунікативність пов'язана із взаємодією та взаємозалежністю потенціалу і зовнішнього середовища.

2. Наведено підходи до визначення структури потенціалу підприємства, а саме: функціональний підхід, згідно з яким потенціал включає: виробничий, маркетинговий, інформаційний, техніко-технологічний, організаційний, соціальний та фінансовий потенціал. Основними завданнями є створення, використання та відтворення економічного потенціалу компанії.

3. Доведено, що відбір показників для оцінки економічного потенціалу підприємства повинен здійснюватися відповідно до наступних принципів, як: причинність, тобто наявність чітко вираженого зв'язку між показниками й економічним потенціалом; об'єктивність; кількісна вимірність, тобто можливість математичного вираження показників; універсальність для будь-якої системи; доступність вихідної інформації, тобто дані для розрахунку показників повинні відображатися у статистичній і фінансовій звітності підприємства без залучення спеціальних досліджень.

РОЗДІЛ 2
ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА
ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

2.1 Техніко-економічна характеристика готелю «Optima Collection Дніпро»

Готель «Optima Collection Дніпро» пропонує 89 сучасних європейських номерів різного типу, включаючи стандартні номери, номери класу «Люкс» і номери для осіб з обмеженими можливостями (табл.2.1). Основний вид діяльності: 55.10 Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщування [50].

Таблиця 2.1 – Загальна характеристика готелю «Optima Collection Дніпро»

Загальні відомості про підприємство	
Місце знаходження	вулиця Троїцька, 12А, Дніпро, Дніпропетровська область, 49000
Відстань до транспортних вузлів (аеропортів, вокзалів)	Залізничний Вокзал 3 км
Споруда готелю	централізоване планування
Дата вводу в експлуатацію	2011
Кількість поверхів	7
Масштаб (номерний фонд/місткість)	Номерний фонд 89 номерів місткістю 175-279, місткість ресторану 45 осіб, конференц зали на 35 та 85 осіб.
Тип, клас, категорія,	Бізнес-готель 4*
Склад основного контингенту споживачів та спеціалізація	Ділові туристи, корпоративні туристи
Режим роботи та графік завантаження	Режим роботи готелю: цілодобово, виїзд о 12:00, заїзд о 16:00. Ресторану – з 7:00-23:00.

Джерело: розроблено автором за даними : [50]

Загальна місткість готельних номерів, з додатковими місцями, складає 297 місць (табл. 2.2) [50].

Для повної характеристики діяльності підприємства необхідно здійснити аналіз певних показників виробничо-господарської діяльності.

Таблиця 2.2 – Номерний склад готелю «Optima Collection Дніпро»

Категорія	Площа м ²	Кількість, од	Місць, од	
			основні	Додаткові
КЛАСИК SINGLE	17,14-21,29	3	1	–
КЛАСИК	21,71-27,39	9	2	–
СТАНДАРТ	29,20-38,18	50	2	1
СУПЕРІОР	40,68-43,61	25	2	2
ЛЮКС БІЗНЕС	74,11	1	2	2
ЛЮКС ЛЮДОВИК	63,3	1	2	2
Всього	~3154,13	89	175	104

Джерело: розроблено автором за даними : [50]

При аналізі складу коштів підприємства необхідно вивчити структуру активів і пасивів підприємства залежно від місця вкладення коштів та джерела формування, а також порівняти їх рівні зі звітним і попередніми періодами. Зменшення загального капіталу (валюти балансу) на 12571 тис. грн. є негативним явищем. Також спостерігається зменшення вартості необоротних та оборотних активів на 1932 тис. грн. та 8996 тис. грн. відповідно. На підприємстві зафіксовано зменшення грошових потоків, що є негативною тенденцією в діяльності компанії та призводить до більшої потреби в залученні фінансових ресурсів із зовнішніх джерел. Аналіз структури майна підприємства наведено в табл.2.3, рис.2.1. Зменшення балансу відбувається за рахунок скорочення як оборотних активів (-31,47%), так і необоротних активів (-12,36%). Обсяг джерел фінансування, доступних для залучення активів, зменшується, що пов'язано зі зменшенням власних коштів. Структура операційних витрат готелю наведена на рис.2.2. Збільшення загального боргу забезпечує більш повне розкриття поточного

потенціалу вашої компанії, але також збільшує вашу залежність від зовнішніх постачальників фінансових ресурсів. Можна припустити, що на досліджуваному підприємстві політика формування активів та реалізація якої сприяє підвищенню ризику втрати платоспроможності та ліквідності.

Таблиця 2.3 – Аналіз складу та структури майна готелю «Optima Collection Дніпро» за 2020–2022 р., тис. грн.

Показник	2020		2021		2022		Відхилення 2022/2020	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	Абсолютне, тис. грн.	Відносне, %
Актив	44203	100	31632	100	33275	100	-10928	75,3
Необоротні активи	15625	35,3	14865	47,0	13693	41,2	-1932	87,6
Оборотні активи	28578	64,7	16776	53,0	19582	58,8	-8996	68,5
Пасив	44203	100	31632	100	33275	100	-10928	75,3
Власний капітал	13821	31,3	13900	43,9	15717	47,2	1896	13,7
Довгострокові зобов'язання	-	-	-	-	1600	4,8	1600	-
Поточні зобов'язання	30382	68,7	17752	56,1	15958	48,0	-14424	-47,5

Джерело: розроблено автором за даними : [50]

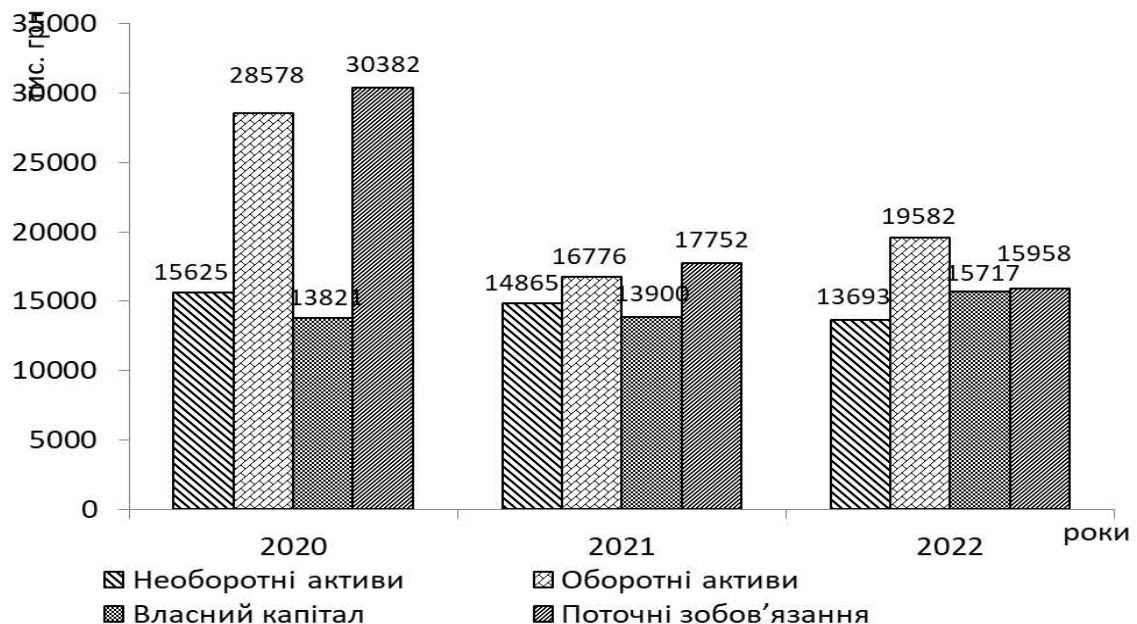

Рисунок 2.1 – Динаміка активів та пасивів готелю «Optima Collection Дніпро» за 2020–2022 рр.

Джерело: розроблено автором

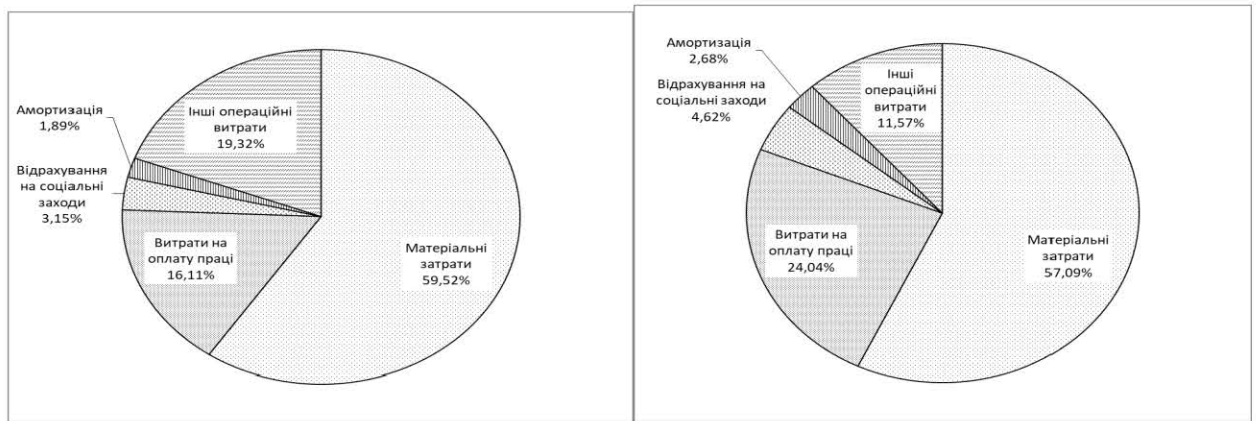

Рисунок 2.2 – Структура операційних витрат готелю «Optima Collection Дніпро» у 2020 р та 2022 р.

Джерело: розроблено автором за даними : [50]

При аналізі структури операційних витрат готелю «Optima Collection Дніпро», слід відзначити, що витрати на оплату праці складають 28,68% у 2022 р., матеріальні затрати -57,9%, амортизація -2,68%, інші -11,57%.

Операційні витрати за аналізований період зменшились в абсолютному вираженні на 57591 тис.грн.

Для характеристики ефективності використання власних фінансових ресурсів визначено показники, які представлено в таблиці 2.4.

Метод різниці абсолютних величин може бути використаний для визначення ступеня впливу фактора на рівень рентабельності ВК (власного капіталу) компанії. За даними таблиці видно, що рентабельність власних фінансових ресурсів підвищилася на 1 пункт і становила 12,9%, тобто у 2022 році було отримано 12,6 коп. ЧП з 1 грн ВК. Така зміна була обумовлена дією наступних факторів:

1) Зменшення чистого прибутку на 1 грн реалізованої продукції призвело до падіння рентабельності власних фінансових ресурсів підприємства на 55,67 пунктів:

$$\Delta K_{s_{RI}} = \Delta R_{II} * K_{A0} * K_O^{\Phi 3}$$

$$\Delta K_{s_{RI}} = -1,96 * 1,18 * 24,07 = -55,67$$

2) Збільшення ресурсовіддачі (коефіцієнту трансформації) призвело

до зростання рентабельності власних коштів підприємства на 21,4 пункти:

$$\Delta K_{5KA} = \Delta K_A * R_{П1} * K_O^{\Phi3}$$

$$\Delta K_{5KA} = 0,21 * 4,24 * 24,07 = +21,4$$

3) Зменшення коефіцієнту фінансової залежності обумовило падіння рентабельності власних фінансових ресурсів на 128,9 пунктів:

$$\Delta K_{5\Phi3} = \Delta K^{\Phi3} * R_{П1} * K_{A1}$$

$$\Delta K_{5\Phi3} = -21,88 * 4,24 * 1,39 = -128,9$$

Таблиця 2.4 – Факторний аналіз рентабельності власних фінансових ресурсів готелю «Optima Collection Дніпро», тис.грн

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення за період	
				абс. (+,-)	%
1. Чистий прибуток	-1479	1426,4	1925	3404	-230
2.Обсяг реалізації продукції	41777	22683	45331	3554	8,5
3. Середньорічна сума активів підприємства	35439	37917,5	32453,5	-2985,5	-8,43
4. Середньорічна сума власних фінансових ресурсів	14721	11957,5	14808,5	87,5	0,59
5.Рентабельність реалізованої продукції, % (р.1:р.2*100)	-	6,2	4,24	-1,96	-31,6
6.Коефіцієнт ресурсовіддачі, грн. (р.2 : р.3)	1,18	0,59	1,39	0,21	17,8
7.Коефіцієнт фінансової залежності (р.3 : р.4)	24,07	3,17	2,19	-21,88	-90,9
8.Коефіцієнт рентабельності власних фінансових ресурсів, % (р.1 : р.4*100)	-	11,9	12,9	1,0	8,4

Джерело: розроблено автором за даними : [50]

Показник ефективності функціонування підприємства – рентабельність продукції за період 2019–2020 років мав тенденцію до зменшення. Рентабельність активів у 2020 році була нижчою за рівень інфляції, це свідчить про реальне знецінення вартості активів компанії. Маржа валового прибутку у 2020 році зафіксувала позитивне значення, що свідчить про необхідність продовжувати шукати можливості для збільшення обсягів продажу товарів та послуг для максимізації результатів.

Оцінка виробничого потенціалу має велике інформативне значення для прийняття якісних управлінських рішень.

Співвідношення величини потенціалу з кінцевими результатами діяльності дає комплексне уявлення про ступінь використання ресурсів і резервів для підвищення ефективності діяльності готелю [26].

Під виробничим потенціалом розуміють вартісні та ресурсні характеристики виробничої бази, що виражаються в потенційній здатності виробляти продукцію технологічного рівня та якості в необхідній кількості.

Для аналізу структури основних засобів підприємства, їх динаміки використаємо таблицю 2.2 [46]. Дані табл. 2.2 показують, що за період 2019-2022 рр. вартість усіх основних засобів зросла на 214381 тис. грн.

Відбувалося зростання вартості машин і устаткування, що відносяться до виробничих засобів. Дане зростання відбувається завдяки розширеному відтворенню підприємства. Відбуваються і структурні зміни. За період 2020-2022 років вартість основних засобів зростала майже за всіма видами груп.

У структурі основних засобів у 2022 році найбільше значення набула активна частина основних фондів. Так, наприклад, на обладнання приходить 58,53% (рис. 2.3). Готель інвестує в сучасне технологічне обладнання та матеріали, що сприяє оптимізації процесів та покращенню якості надання послуг. Показники майнового стану наведені в табл.2.6.

Таблиця 2.5 – Оцінка складу, структури і динаміки основних засобів готелю «Optima Collection Дніпро» за 2019–2022 роки

тис. грн.

Група основних засобів	Роки								Відхилення					
	2019		2020		2021		2022		Абсолютне (+,-)			% у структурі		
	тис. грн.	% у структурі	тис. грн.	% у структурі	тис. грн.	% у структурі	тис. грн.	% у структурі	2020 до 2019	2021 до 2019	2022 до 2019	2020 до 2019	2021 до 2020	2022 до 2021
Будинки, споруди	656643	38,71	638229	37,70	624244	32,96	633851	33,18	-18414	9607	-22792	-1,01	0,21	-5,54
Машини та обладнання	939955	55,42	927900	54,81	1088674	57,48	1118291	58,53	-12055	29617	178336	-0,60	1,05	3,12
Транспортні засоби	68440	4,03	88819	5,25	94460	4,99	88269	4,62	20379	-6191	19829	1,21	-0,37	0,59
Інші основні засоби	1151	0,07	1052	0,06	1372	0,07	1472	0,08	-99	100	321	-0,01	0,005	0,01
Разом	1696208	100	1692798	100	1893885	100	1910589	100	-3410	16704	214381	x	X	x

Джерело: розроблено автором за даними : [46,50]

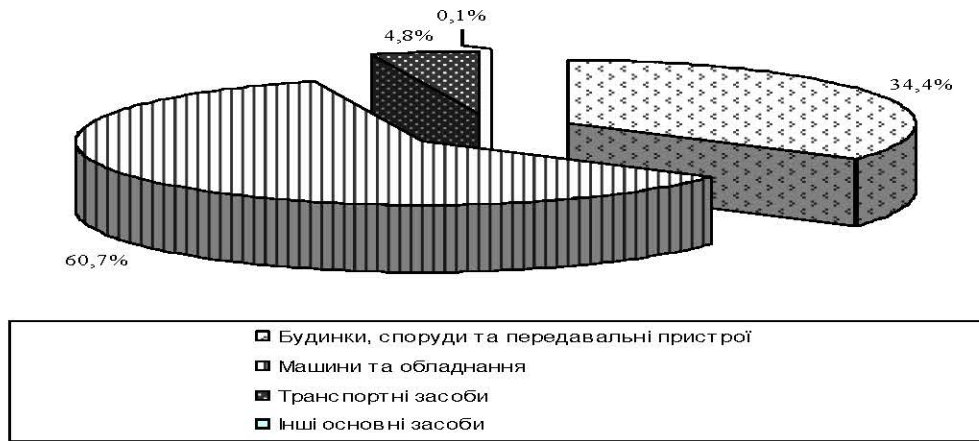

Рисунок 2.3 – Структура основних засобів готелю «Optima Collection Дніпро» у 2022 році

Джерело: розроблено автором

Таблиця 2.6 – Показники майнового стану готелю «Optima Collection Дніпро» за 2022 р.

Назва показника	Алгоритм розрахунку	Дані за початок і кінець звітного періоду		Теоретично достатнє значення
1. Вартість всього майна	Підсумок балансу по активу або пасиву	117 402	109 465	Вартість майна повинна зростати порівняно з попередніми періодами
2. Вартість власних коштів підприємства	Вартість власного капіталу підприємства	27 884	27 999	Вартість власного капіталу повинна зростати порівняно з попередніми періодами
3. Вартість власних оборотних коштів (робочий капітал)	Різниця між вартістю оборотних активів і поточних зобов'язань підприємства	92 665-88 428=4 237	89 533-81 171=8 362	Вартість власних оборотних коштів повинна зростати порівняно з попередніми роками
4. Коефіцієнт придатності	1 – коефіцієнт зносу	1-0,6=0,4	1 – 0,7 = 0,3	Збільшуватись і бути більшим 0,5

Джерело: розроблено автором

Отже, збільшення вартості основних засобів може означати не лише зростання виробничого потенціалу компанії, але й зниження мобільності капіталу, зменшення оборотного капіталу та погіршення фінансової стійкості. Тому важливо аналізувати рух та стан основних засобів на основі даних фінансової звітності.

2.2 Аналіз використання трудового потенціалу підприємства готельного господарства

В умовах ринкової економіки найважливішим джерелом успіху фірми в конкурентній боротьбі є її персонал. Це пов'язано з тим, що саме працівник є тим, хто може організувати роботу фірми на конкретному підприємстві та забезпечити досягнення визначених цілей фірми [30].

Для збільшення обсягів виробництва та підвищення ефективності виробництва дуже важливо забезпечити підприємства працівниками з необхідними знаннями та навичками, раціонально їх використовувати та досягати високого рівня продуктивності праці. Зокрема, від наявності трудових ресурсів та ефективності їх використання залежить своєчасність виконання всіх робіт, ступінь використання обладнання, машин, механізмів, а в результаті – обсяг виробництва, собівартість, прибуток та інші економічні показники [24].

Спостерігається поступове зменшення чисельності працівників підприємства, яка за останні два роки скоротилася на 21,1%. (табл. 2.7, табл. 2.8).

Структура складу персоналу за рівнем освіти наведена в табл.2.9.

Значна частка працівників має вищу освіту: у 2020–2022 роках ця частка коливалася від 33,0% до 36,4%. (рис. 2.4).

Проаналізуємо показники плинності персоналу готелю (табл. 2.10). Коефіцієнт вибуття вищий за коефіцієнт набору і пов'язаний з кадровою стратегією, спрямованою на скорочення чисельності працівників.

Оскільки навчання персоналу відіграє роль на досягненні стратегічних цілей діяльності підприємств, виникає необхідність оцінки ефективності навчання працівників. Освітні програми і заходи спрямовані на розвиток співробітників підприємства, реалізацію їх потенціалу та забезпечення зростання їх професійних і особистісних якостей, а також згуртування колективу підприємства.

Таблиця 2.7 – Кількість персоналу готелю «Optima Collection Дніпро» за посадами

Посада	Кількість
Керуюча готелем	1
Заступник керуючого готелем	1
Адміністратор рецепції	3
Головна покоївка	1
Покоївки	7
Прибиральниця	1
Адміністратор ресторану	1
Заст. адміністратора ресторану	1
Офіціанти	2
Бармени	2
Шеф кухар	1
Кухарі	2
Помічник кухаря	1
Посудомийки	2
Охоронці	3
Бухгалтер	1
Робітники відділу кадрів	2
Робітники пральні	3
Головний інженер	1
Механік	1
Системний адміністратор	1
Всього	38

Таблиця 2.8 – Аналіз трудових ресурсів готелю «Optima Collection Дніпро», осіб

Категорії	2020	2021	2022	2022 р. до 2020 р., %
Працівники, всього	48	44	38	-21,1
– керівники	6	6	5	-17,4
– спеціалісти	15	13	12	-13,3
–основні та допоміжні працівники	27	25	21	-21,7
Співвідношення кількості працівників та спеціалістів на 1 керівника	7,0	6,3	6,6	-5,7
Співвідношення працівників до керівників та спеціалістів	1,3	1,4	1,2	-7,7
У т.ч.: – жінки	15	16	14	-6,7
– чоловіки	33	28	24	-20,4

Джерело: розроблено автором за даними : [50]

Таблиця 2.9 – Структура персоналу готелю «Optima Collection Дніпро» за рівнем освіти, %

Категорії працівників за рівнем освіти	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2020 р., +/-
Середня	7,6	6,5	4,9	-2,7
Середня спеціальна	44,6	46,2	45,8	1,2
Неповна вища	14,8	14,5	15,3	0,5
Вища	33,0	36,4	34,0	1
Всього	100,0	100,0	100,0	0,0

Джерело: розроблено автором за даними : [50]

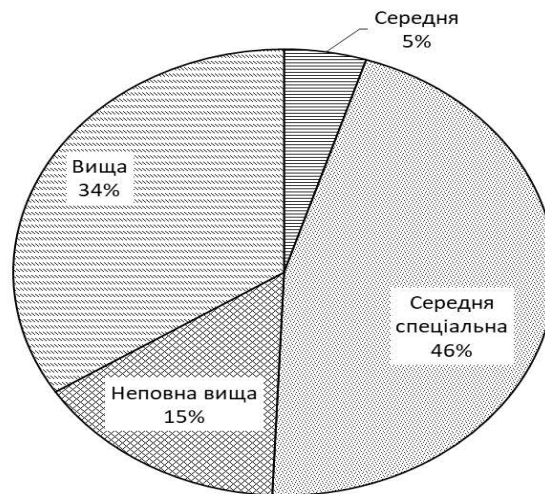

Рисунок 2.4 – Структура персоналу за рівнем освіти у 2022 р, %

Джерело: розроблено автором

Таблиця 2.10 – Динаміка плинності кадрів

Показники	2020	2021	2022	2022 р. до 2020 р., +/-
Середньооблікова кількість працівників, осіб	48	44	38	-10,0
Кількість прийнятих працівників, осіб	8	13	6	-2
Кількість працівників, які вибули з групи, осіб	16	17	9	-7
Адміністративний персонал, осіб	6	6	5	-1
Коефіцієнт найму	0,17	0,29	0,16	-0,01
Коефіцієнт вибуття	0,33	0,39	0,24	-0,09
Темп зміни кількості працівників	-3,8	-8,3	-13,6	-9,8
Показник валового обороту	0,5	0,68	0,36	-0,14

Джерело: розроблено автором за даними : [50]

Реакцію учасників освітніх програм пропонується оцінювати за допомогою листа реагування, приклад якого наведено у таблиці 2.11.

За підсумками заповнення таблиці можна зробити висновок, що задоволеність учасників освітньої програми знаходиться на середньому рівні.

Також доцільно ввести до листа реагування блок відкритих питань для того, щоб дізнатися, які теми освітніх програм цікавлять працівників у майбутньому та їх побажання щодо покращення програми.

На рівні «Навчання» спостерігач освітньої програми визначає вміння учасників використовувати відпрацьовані дані шляхом заповнення відповідного листа, приклад якого наведено у таблиці 2.12. Використовується 3-бальна шкала, де 1 балу відповідає критерій неправильне використання навички, 2 балам – адекватне використання, 3 балам – експертне використання навички.

Таблиця 2.11 – Допоміжний інструмент рівня «Реакція» Лист реагування

Питання	Шкала				
	Відмінно	Середнє			Слабо
	5	4	3	2	1
1. Наскільки задачі програми відповідають цілям діяльності?	+				
2. Наскільки ефективний викладач (тренер)?		+			
3. Наскільки ефективні методи, що застосовуються викладачем (тренером)?		+			
4. Чи сприяли умови навчанню?		+			
5. Оцініть, на скільки ви досягли мети?			+		
Підсумок	1	3	1	-	-

Джерело: розроблено автором

Таблиця 2.12 – Допоміжний інструмент рівня «Навчання». Лист перевірки навичок

Навички	Рівень використання
Використання невербаліки	2
Налагодження контактів	3
Використання конкретизуючих питань	2
Використання підтримуючих коментарів	1
Завершення бесіди	2

Джерело: розроблено автором

Отже, даний допоміжний інструмент дозволяє визначити слабкі місця учасників і спостерігати за змінами протягом тривалості навчання. Оскільки основною метою будь-якого бізнесу є насамперед отримання прибутку, здобуття конкурентних переваг на ринку, важливою передумовою досягнення цієї мети є ефективність роботи працівників, яка, в свою чергу, залежить від організації діяльності та механізмів мотивації працівників.

2.3. Оцінка фінансового стану на основі формування ранжованого ряду фінансових показників підприємства готельного господарства

В роботі запропоновано використання моделі комплексної оцінки на основі формування ранжованого ряду фінансових показників, яка запропонована О.Шереметом. Оцінка окремих аспектів фінансово-економічної діяльності компанії базується на математичному моделюванні, об'єднаних в єдиний інтегрований фінансовий показник. Останній відображає поточні ринкові умови. Наведені нижче висновки забезпечують базу знань для управлінської діяльності та дозволяють зробити обґрунтовані висновки про фінансовий стан компанії в цілому.

Вхідні дані, абсолютне значення яких визначається в результаті математико-аналітичної обробки інтегрального цільового показника, повинні відповідати певним критеріям, застосування яких передбачено наступними правилами [48]:

- провести комплексний аналіз на основі набору фінансових показників;
- інформація про фінансово-господарську діяльність суб'єкта господарювання повинна бути повною та достовірною;
- показники та фінансові коефіцієнти, які формують інформаційну базу для моделювання повинні бути максимально інформативними;
- формування інформації про фінансовий стан компанії як результату

надійного вибору окремих фінансових показників, що характеризують окремі аспекти фінансово-господарської діяльності компанії;

– проведення порівняльного аналізу інтегрованої системи показників, отриманої шляхом математичної обробки вихідної інформації в динаміці, а також порівняння з іншими показниками, що розглядаються як еталонні.

Інструменти, які можуть бути використані фахівцем з комплексного фінансового аналізу, широко представлені в літературі з фінансового аналізу у вигляді низки формалізованих підходів, можна розділити на три великі групи, виходячи зі специфіки їх загальних характеристик: [45,48].

– ранжування фінансових коефіцієнтів та відносних показників;
 – розрахунок агрегованих показників фінансового стану компанії – порівняння розрахованих коефіцієнтів з еталонними значеннями.

Основні завдання такого дослідження необхідно провести у такій послідовності: 1. майновий стан (A); 2. ліквідність та платоспроможність (L); 3. рентабельність (R); 4. акціонерний капітал (E).

Визначення рангу інтервалу – при визначенні рангу конкретного інтервалу слід враховувати поточну ринкову позицію об'єкта дослідження, його цільову вартість та специфічні характеристики короткострокової та довгострокової фінансово-господарської діяльності об'єкта дослідження. (табл. 2.13).

Абсолютне значення приведенного рангу підприємства визначається за формулою:

$$Z = \alpha_A \sum_{i=1}^n \beta_i^A A_i + \alpha_L \sum_{i=1}^n \beta_i^L L_i + \alpha_R \sum_{i=1}^n \beta_i^R R_i + \alpha_Q \sum_{i=1}^n \beta_i^Q Q_i \quad (2.1)$$

де α_i – коефіцієнти ваги напрямів дослідження;

β_i – коефіцієнти ваги цільових показників за окремими напрямами дослідження.

Таблиця 2.13 – Визначення рангу інтервалу

Рівень інтервалу	Ранг цільового показника	Інтервали сукупного рангу підприємства
Незадовільний	-3	[-30; -6]
Нормальний	0	[-5; 5]
Достатній	1	[6; 19]
Високий	3	[20; 30]

Джерело: розроблено автором за даними : [47]

Враховуючи наведені вище припущення про еквівалентність напрямів і цілей досліджень, формула (2.2) матиме такий вигляд:

$$Z = 1/4 \sum_{i=1}^3 A_i / 3 + 1/4 \sum_{i=1}^3 L_i / 3 + 1/4 \sum_{i=1}^3 R_i / 2 + 1/4 \sum_{i=1}^n Q_i / 2 \quad (2.2)$$

Порядок визначення рангу фінансових показників та коефіцієнтів досліджуваного підприємства відповідно до викладених вище умов наведено в табл. 2.14.

Отже, сукупний ранг підприємства, що досліджується, становив у 2020 році 8, у 2021 році – 10, у 2022 році – 11, що вміщується у проміжок від 6 до 19.

Відповідно, фінансово-економічний потенціал досліджуваного підприємства можна охарактеризувати як вищий за нормальний, але нижчий за високий, згідно з критеріями, викладеними на початку комплексного фінансового аналізу, тобто достатній. Крім того, за результатами аналізу можна визначити, що основним напрямком розвитку економічного потенціалу підприємства, як показано в табл. 2.4, має стати покращення майнового стану (найменший вплив на рейтингову оцінку підприємства «1»), а також окремих цільових показників:

- знос основних засобів,
- рентабельність діяльності компанії.

Звичайно, за бажанням замовника дослідження, алгоритм класифікації фінансових показників і коефіцієнтів для цілей фінансового аналізу може

бути ускладнений шляхом введення замін та/або доповнень до досліджуваної сукупності, розширення цільового набору показників або зміни вагових коефіцієнтів фінансових показників і коефіцієнтів у структурі рейтингу компанії [47].

Алгоритм розрахунку інтегрованого показника:

1. Об'єктом дослідження виступає готель «Optima Collection Дніпро».
2. Показники формують набір цільових індикаторів, які класифіковані в 4 групи за 4 напрямками дослідження (табл. 2.6).
3. Побудувати матрицю вхідних значень відповідно до цього набору.
4. Побудувати матрицю оптимальних та нормованих значень.
5. Розрахувати інтегральний показник підприємства як середнє арифметичне даних матриці нормованих показників.

Основними елементами алгоритму є:

1. Формування сукупності цільових показників.
2. Визначення форми розрахунку інтегрованого показника:

У варіанті А перший набір показників має вагу (w) 40%, другий, третій і четвертий показники мають вагу по 20%, цільовий показник ліквідності має вагу (w) 34% для досліджуваної області, а інші досліджувані області є рівними;

Варіант Б – середнє значення визначається як середнє геометричне.

3. Визначити оптимальні значення цільових показників з урахуванням галузевих особливостей, вимог законодавства, аналітичних цілей та вимог, а також власників бізнесу;

4. Стандартизувати індикатор:

– співвіднести розраховане значення індикатора з оптимальним рівнем (якщо індикатор є прямим);

– співвіднести оптимальний рівень індикатора з його фактичним розміром (якщо індикатор є оберненим). Визначити абсолютне значення інтегрованого індикатора за наступними варіантами:

Таблиця 2.14 – Визначення рангу фінансових показників за 2020 – 2022 рр.

Код рядка	Цільові показники	Код показника	Розрахункове значення			Інтервали для ранжування та порядок їх рангу				Ранг цільового показника		
			2020	2021	2022	-3	0	1	3	2020	2021	2022
1.	Валюта балансу, млн. грн.	A1	44203	31632	33275	<800	801; 1199	1200; 1499	>1500	3	3	3
2.	Знос основних засобів, %	A2	57,17	59,0	64,14	>50	34; 50	25; 33	<25	-3	-3	-3
3.	Оновлення основних засобів, %	A3	6,5	7,8	9,6	<1	1; 4,9	5; 10	>10	1	1	1
4.	Майновий стан р. 1+2+3									1	1	1
5.	Абсолютна ліквідність, %	L1	23,16	22,85	80,04	<3	3; 8,9	9; 20	>20	3	3	3
6.	Поточна ліквідність	L2	1,20	1,63	3,52	<1	1; 1,24	1,25; 2	>2	0	1	3
7.	Фінансова незалежність, %	L3	0,46	0,531	0,39	<0,1	0,1; 0,39	0,4; 0,6	>0,6	1	1	0
8.	Ліквідність та платоспроможність р. 5+6+7									4	5	6
9.	Рентабельність діяльності, %	R1	13,30	21,10	21,02	<5	5; 14	15; 25	>25	0	1	1
10.	Рентабельність власного капіталу, %	R2	69,46	84,28	56,64	<15	15; 24	25; 49	>50	3	3	3
11.	Рентабельність р. 9+10									3	4	4
13.	Сукупний ранг підприємства р.4+8+11									8	10	11

Джерело: розроблено автором за даними : [47,50]

$$Z_I = \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^m w_{ij} \cdot p_{ij} \quad (2.3)$$

де w_{ij} – вага індикатора цільового показника;

p_{ij} – це нормалізоване значення конкретній області дослідження.

$$Z_{II} = n \cdot \sqrt[n]{\prod_{i=1}^n \prod_{j=1}^m p_{ij}} \quad (2.4)$$

де n – кількість напрямів;

m – кількість груп показників ($m=4$);

p_{ij} – нормалізоване значення i -го показника за певним напрямом дослідження.

Набір цільових індикаторів [47] для розрахунку інтегрального показника представлено в таблиці 2.15.

Таблиця 2.15 – Набір цільових індикаторів для розрахунку інтегрального показника

		Напрями дослідження			
		Ліквідність	Рентабельність	Ділова активність	Фінансова стійкість
Цільові показники	1 група	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Рентабельність підприємства, %	Загальний обіг капіталу	Коефіцієнт автономії
	2 група	Коефіцієнт швидкої ліквідності	Рентабельність продажу, %	Середній строк обороту кредиторської заборгованості, днів	Коефіцієнт структури залученого капіталу
	3 група	Коефіцієнт покриття загальний	Рентабельність основної діяльності, %	Середній строк обороту дебіторської заборгованості, днів	Співвідношення позикових та власних коштів
	4 група	Частка власних оборотних коштів у покритті запасів	Період окупності власного капіталу, років	Обіг власного капіталу	Коефіцієнт маневреності власних коштів

Джерело: розроблено автором за даними : [47]

Результати обробки вхідної фінансової інформації для готелю «Optima Collection Дніпро» (абсолютні значення фінансових показників) представлені в таблиці 2.16. Розраховані значення формують матрицю значень показників P_{in} .

Таблиця 2.16 – Матриця вхідних значень P_{in}

2020 рік	2021 рік	2022 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік
0,23	0,23	0,80	0,32	0,45	0,44	9,22	22,02	74,78	0,46	0,53	0,77
1,20	1,63	3,52	0,12	0,20	0,19	84,66	82,87	61,66	0,52	0,459	0,179
1,78	2,09	5,02	0,13	0,21	0,21	47,83	62,92	79,01	1,13	0,864	0,233
0,44	0,52	0,80	0,69	0,84	0,57	45,00	66,03	109,63	0,87	0,943	0,938

Джерело: розроблено автором

У таблиці 2.17 наведено матрицю оптимальних значень показників P_{opt} , які визначаються з урахуванням встановлених критеріїв.

Таблиця 2.17 – Матриця оптимальних значень показників P_{opt}

2020 рік	2021 рік	2022 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2020 рік	2021р ік	2022рі к	2020 рік	2021 рік	2022 рік
0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	9,22	22,02	74,78	0,5	0,5	0,5
2	2	2	0,15	0,15	0,15	84,66	82,87	61,66	0,67	0,67	0,67
2	2	2	0,05	0,05	0,05	47,83	62,92	79,01	0,5	0,5	0,5
1	1	1	0,1	0,1	0,1	45,00	66,03	109,63	0,5	0,5	0,5

Джерело: розроблено автором

На основі матриці P_{in} та матриці P_{opt} формується нормалізована матриця P_{in} , яка відображає рівень відповідності між фактичним значенням цільової метрики та оптимальним значенням.

Таблиця 2.18 – Матриця нормалізованих цільових показників P_{in}

2020 рік	2021 рік	2022 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік
1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,93	1,00	1,00
0,60	0,81	1,00	0,79	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,78	0,69	0,27
0,89	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,47
0,44	0,52	0,80	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

Джерело: розроблено автором за даними : [47,50]

Елемент нової матриці означає відношення фактичного значення цільового показника до оптимального, яке дорівнює 1, якщо розраховане

значення цільового показника краще за оптимальне. У 2022 році середнє значення показників (елементів) матриці склало 0,851. За такої ситуації можна говорити, що підприємство відносно адекватно (85,1%, що вище середнього рівня) дотрималося критеріїв організації фінансово-господарської діяльності за напрямками, визначеними як пріоритетні.

Здійснено розрахунки інтегрованого показника за варіантом А, формула 2.1.

$$Z_{12020}=0,63;$$

$$Z_{12021}=0,93;$$

$$Z_{12022}=0,92.$$

Так, з 2020 по 2022 рік значення інтегрального показника фінансового стану коливалося від 0,63 до 0,93, що відповідає мінімальній та прийнятній зоні ризику. Найвище значення було досягнуто у 2021 році. Таким чином, проведення цілісного аналізу фінансового стану підприємства дозволяє оцінити можливу дохідність та строки повернення вкладених коштів, а також своєчасно виявити фактори, які можуть призвести до негативних фінансових результатів у випадку проведення довгострокових інвестиційних вкладень.

Отже, у такій ситуації компанія забезпечує відносно адекватне (вище середнього) дотримання критеріїв організації діяльності за напрямками, визначеними як пріоритетні, і, відповідно, отримує вищу вагу при розрахунку інтегрованого показника аналізу.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

За результатами другого розділу отримано наступні висновки.

1. Доведено, що ефективність використання фінансових ресурсів включає не тільки ефективність використання кожного виду ресурсів, але й оптимальну структуру останніх. На практиці важливо не тільки визначити загальні фінансові результати, а й проаналізувати фактори, що їх визначають, тобто

виявити причини, які підвищують або знижують рівень ефективності використання фінансових ресурсів. За таких обставин можна стверджувати, що готель «Optima Collection Дніпро» відносно достатньою мірою (85,1%, тобто вище середнього рівня) дотримався критеріїв організації фінансово-господарської діяльності за напрямками, визначеними як пріоритетні. Рентабельність власного капіталу (рентабельність інвестицій) використовується для характеристики ефективності використання фінансових ресурсів. Для рентабельності власного капіталу можна провести більш розгорнутий факторний аналіз. На рівень цього показника впливають рентабельність реалізованої продукції, ефективність використання ресурсів та структура авансованого капіталу.

2. Встановлено, що для підвищення ефективності виробництва необхідна наявність, раціональне використання та висока продуктивність праці працівників, які володіють необхідними знаннями та навичками. Зокрема, від наявності персоналу та ефективності його використання залежать обсяги та своєчасність виконання всіх робіт, завантаження обладнання, машин та механізмів, а отже, обсяги виробництва, витрати, прибуток та інші економічні показники.

3. Визначено, що комплексна оцінка фінансово-господарської діяльності компанії – це оцінка компанії як цілісної системи, яка об'єднує висновки про операційну діяльність, інвестиції та фінансові результати компанії в інтегрований набір показників. Запропоновано використовувати модель комплексної оцінки на основі формування ранжованої сукупності фінансових показників та коефіцієнтів. За період з 2020 по 2022 рр. значення інтегральних показників фінансового стану змінюється від 0,63 до 0,93, що відповідає зоні мінімального та прийнятного ризику.

РОЗДІЛ 3

УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

3.1 Оцінка тенденцій зміни фінансової стабільності підприємства готельного господарства : методичний підхід

Основними етапами оцінки фінансового стану закладів готельного господарства є наступні [48]:

- виявлення фінансових проблем та стратегічних завдань;
- моніторинг впливу факторів зовнішнього середовища на фінансовий стан компанії;
- створення альтернативних варіантів прогнозування фінансової стійкості;
- оцінка варіантів прогнозу та вибір найкращого з них;
- впровадження та моніторинг виконання системи заходів з реалізації запропонованого варіанту стратегії.

Критерії вибору показників для оцінки фінансового стану наведено в табл.3.1. Показники поділяються на дві групи: до першої групи належать показники, що характеризують ступінь фінансової стійкості підприємства в статистиці, тобто узагальнені показники, а до другої групи - показники, що оцінюють фінансові перспективи підприємства з урахуванням можливості довгострокового розвитку.

До показників другої групи належать:

1) коефіцієнт фінансової рівноваги, під яким в даному випадку слід розуміти відповідність між можливим обсягом власних фінансових ресурсів, які підприємство може згенерувати, та необхідним обсягом споживання;

2) коефіцієнт стійкого економічного зростання підприємства. Згідно з концепцією економічного зростання, він характеризує процес, спрямований на максимальне досягнення цільової функції підприємства при контрольованій фінансовій рівновазі;

3) коефіцієнт фінансової стійкості, який відображає зміни у фінансовому стані підприємства та дозволяє виявити причини його дестабілізації.

Таблиця 3.1 – Критерії вибору показників для оцінки фінансового стану готелю «Optima Collection Дніпро»

Критерій	Умови оптимізації критерію
1. Максимізація коефіцієнта сталого зростання ($Gr \rightarrow \max$)	$dGr : d\lambda = B * (d\Phi P : d\lambda)$, якщо $\lambda^* = (EP - C_{кр}) : 2\alpha$; де: ΦP — фінансова рентабельність; λ^* — структура капіталу; α — статистичний параметр, що характеризує ставлення банку до ризику неплатоспроможності підприємств; EP — економічна рентабельність; $C_{кр}$ — процентна ставка за кредит
2. Ступінь досягнення фінансової рівноваги	$OGV\Phi P = OSCV\Phi P$; де: $OGV\Phi P$ — обсяг власних коштів, згенерованих бізнесом; $OSCV\Phi P$ — обсяг використаних власних коштів.
3. Узагальнюючий показник фінансової сталості (ΦC)	$\Phi C > 0$
4. Коефіцієнт фінансової стабільності ($K_{ф. стаб.}$)	$K_{ф. стаб} > 1$, якщо $I_{ф. рент} > 1$, $\Phi C > -1$, $Gr > -1$

Джерело: розроблено автором за даними : [48]

Запропонована модель включає ряд показників [26,37]:

1) коефіцієнт стійкого економічного зростання ($Gr \max$), що відображає можливе зростання діяльності компанії без порушення її фінансової рівноваги;

2) показник фінансової стійкості компанії ($\Phi C > 0$), одержуваний з використанням такої рівності:

$$\Phi C = ((1 + 2K_d + K_{об} + \frac{1}{K_n} + K_p + K_{п. ак})' : (1 + 2K_d + K_{об} + \frac{1}{K_n} + K_p + K_{п. ак})) - 1, \quad (3.1)$$

де K_d — коефіцієнт ДЗ позикових коштів у звітному та базовому періодах; $K_{об}$ - коефіцієнт забезпеченості запасів ВОК у відповідних періодах; K_n - коефіцієнт співвідношення ПК та ВК; K_v - коефіцієнт вартості майна; $K_{в.а}$ - коефіцієнт постійних активів; I — показники звітного періоду; Π — показники базового періоду;

3) коефіцієнт фінансової рівноваги, який можна визначити як співвідношення між можливим обсягом ВФР, що генеруються компанією, та необхідним обсягом спожитих власних ресурсів:

$$K_{\text{ф.р.}} = \frac{ОГВФР}{ОПВФР} = \frac{ЧП_о + АВ + \Delta AK + \Delta ВФР_{\text{ін}}}{\Delta ВД + \Phi Д + В_{\text{соц}} + П_{\text{соц}} + \Delta Р\Phi} = 1 \quad (3.2)$$

де— $ЧП_о$ — прибуток від реалізації; $АВ$ — сума АВ;

ΔAK — приріст АК;

$\Delta ВФР_{\text{ін}}$ — приріст ВФР;

$\Delta ВД$ — приріст обсягу інвестицій за рахунок ВК;

$\Phi Д$ — виплати дивідендів;

$В_{\text{соц}}$ — обсяг виплат робітникам підприємства (прибуток);

$П_{\text{соц}}$ — обсяг програм підприємства;

$\Delta Р\Phi$ — приріст суми РФ підприємства.

В результаті досліджень одержано таку модель оцінки ступеня фінансової стабільності підприємства в довгостроковій перспективі:

$$K_{\text{ф.стаб}} = \sqrt[3]{I_{\text{ф.р.}} * I_{\text{ф.ст}} * I_{Gr}} \quad (3.3)$$

де $I_{\text{ф.р}}$ — індекс зміни коефіцієнта ФР, який визначається так:

$$I_{\text{ф.р.}} = K_{\text{ф.р. план}} / K_{\text{ф.р. баз}}; \quad (3.4)$$

$K_{\text{ф.р. план}}$ та $K_{\text{ф.р. баз}}$ — відповідно коефіцієнти ФР (плановий та базовий періоди);

$I_{\text{ф. ст}}$ — індекс зміни фінансової сталості підприємства (ФС): $I_{\text{ф. ст}} = 1 + \Phi C$;

I_{Gr} — індекс зміни ВР з урахуванням коефіцієнта сталого економічного зростання (Gr), тобто: $I_{Gr} = 1 + Gr$.

Формула наступна:

$$K_{\text{ф.стаб}} = \sqrt[3]{I_{\text{ф.р.}} (1 + \Phi C) (1 + Gr)} \quad (3.5)$$

Показник $K_{ф.стаб}$ характеризує зміну цього стану в поточному періоді за умов збереження фінансової рівноваги у перспективному періоді.

Альтернативність можливих управлінських рішень щодо стійкого фінансового стану підприємства на базі моделі проілюстровано з використанням звітних даних готелю в табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Оцінка тенденцій зміни фінансової стабільності готелю «Optima Collection Дніпро», тис. грн.

Параметри	2020 рік		2022 рік	
	початок	кінець	початок	кінець
<i>Вхідні параметри моделі</i>				
<i>1 – й інформаційний блок</i>				
Позаоборотні активи.....	28578	16776	31632	33275
Виробничі запаси.....	10314	10314	9207	8548
Запаси незавершеного виробництва.....	-	-	-	-
Малоцінні та швидкозношувані предмети.....	178	180	180	182
Матеріальні оборотні активи.....	9919	6216	6462	6094
Активи.....	26675	44203	31632	33275
Власний капітал.....	15621	13821	13900	15717
Позиковий капітал.....	11054	30382	17732	17558
Власні оборотні кошти.....	-12957	-3394	-17732	-17558
<i>2 – й інформаційний блок</i>				
Обсяг реалізації.....		41777		45331
Чистий прибуток.....		-1479		1925
Сума чистого прибутку, що капіталізується.....		-		-
Чистий прибуток від операційної діяльності.....		-2890		1268
Приріст акціонерного капіталу.....		-		-
Приріст обсягу інвестицій з власних джерел.....		-		-
<i>Вихідні параметри моделі</i>				
Узагальнюючий коефіцієнт фінансової сталості...		-0,25		-0,11
Коефіцієнт сталого економічного зростання (Gr)*.....		-0,02		-0,21
Коефіцієнт фінансової рівноваги.....		0,0		0,0
Індекс зміни фінансової сталості.....		-1,25		-1,01
Індекс зміни коефіцієнта сталого економічного зростання.....		-1,03		-0,87
Індекс фінансової рівноваги.....		0,0		0,0
Коефіцієнт фінансової стабільності.....		-1,01		-0,67
Темп зміни фінансової стабільності (%).....		-14,0		-12,0
Тенденція зміни фінансової стабільності.....		Спад		Спад

Джерело: розроблено автором за даними : [48]

Розрахунок коефіцієнта сталого економічного зростання:

$$Gr = (ЧП : ОР) \cdot K_{\text{кап.н}} \cdot (A : BK) \cdot K_{\text{об}}, \quad (3.6)$$

де $ЧП$ — чистий прибуток;

$ОР$ — обсяг реалізації;

$K_{\text{кап.н}}$ — коефіцієнт капіталізації прибутку;

A — обсяг активів;

BK — обсяг власного капіталу;

$K_{\text{об}}$ — коефіцієнт оборотності активів.

Розрахунок коефіцієнта сталого економічного зростання і використання запропонованої моделі для імітаційних розрахунків стосовно зміни фінансової стабільності досліджуваного підприємства свідчить про її зниження в 2022 році на 12,0% при тих самих темпах падіння $K_{\text{с.зр}}$. Це підтверджено розрахунком факторного аналізу рентабельності власних фінансових ресурсів готелю.

За умови збереження сталої тенденції зниження фінансової стабільності є підстави очікувати на досліджуваному підприємстві її падіння в перспективі році на рівні не нижче 20 відсотків.

В цілому використання даної моделі дає змогу виявити причини фінансової дестабілізації та розробити управлінські рішення, спрямовані на відновлення фінансової стійкості завдяки використанню внутрішньовиробничих механізмів.

Отже, керівництво готелю «Optima Collection Дніпро» повинно проводити політику, спрямовану на поліпшення структури капіталу компанії та підвищення фінансової стійкості, враховуючи те, що . одного лише власного оборотного капіталу недостатньо для покриття запасів і витрат.

3.2. Резерви зростання ефективності управління економічним потенціалом підприємства готельного господарства

Стратегія фінансової політики компанії є важливим моментом в оцінці прийнятних, бажаних або очікуваних темпів зростання її економічного потенціалу. Проведемо розрахунки щодо визначення темпів для нарощування економічного потенціалу підприємства.

Оцінка фінансової політики підприємства є вихідним моментом в аналізі та характеризується при розгляді пасиву балансу для визначення прогнозованих темпів нарощування економічного потенціалу. Баланс представлено, як взаємозв'язок між активами (A), власним капіталом (E) і заборгованістю стороннім контрагентам (L):

$$A=E+L \quad (3.7)$$

$$A_{2020} = 27863 + 133510 = 161373 \text{ тис. грн.}$$

$$A_{2021} = 27884 + 89518 = 117402 \text{ тис. грн.}$$

$$A_{2022} = 27999 + 81466 = 109465 \text{ тис. грн.}$$

Оскільки модель (3.6) адитивна, то існує взаємозв'язок між показниками приросту:

$$\Delta A = \Delta E + \Delta L \quad (3.8)$$

$$\Delta A_{2021-2020} = \Delta E_{2021-2020} + \Delta L_{2021-2020} = 27884 - 27863 + 89518 - 133510 = 21 - 43992 = -43971 \text{ тис. грн.}$$

Цей показник зменшився у 2021 році на 43971 тис. грн., в порівнянні з попереднім роком.

$$\Delta A_{2022-2021} = \Delta E_{2022-2021} + \Delta L_{2022-2021} = 27999 - 27884 + 81466 - 89518 = 115 - 8052 = -7937 \text{ тис. грн.}$$

Розрахунок свідчить, що у 2022 році показник A зменшився на 7937 тис.

грн., ніж у 2021 році.

$$\Delta A_{2022-2020} = \Delta E_{2022-2020} + \Delta L_{2022-2020} = 27999 - 27863 + 81466 - 133510 = 136 - 52044 = -51908 \text{ тис. грн.}$$

У 2022 році значення цього показника зменшилось до 51908 тис. грн. у порівнянні з 2020 р.

Зміна показника E може відбуватися за рахунок двох факторів: зміни дивідендної політики (співвідношення між сплачуваними дивідендами і реінвестованим прибутком РРП) або збільшення акціонерного капіталу, тобто модель трансформується таким чином:

$$A = E + P^{PP} + L \quad (3.9)$$

$$A_{2020} = 27863 + (-1479) + 133510 = 159894 \text{ тис. грн.}$$

$$A_{2021} = 27884 + 1426 + 89518 = 118828 \text{ тис. грн.}$$

$$A_{2022} = 27999 + 1925 + 81466 = 111390 \text{ тис. грн.}$$

За рахунок зміни дивідендної політики показник A збільшиться за всі три роки.

З рівняння (3.8) видно, що для фінансування своєї діяльності підприємство може використовувати три основних джерела коштів.

Можливості підприємства щодо розширення основної діяльності за рахунок реінвестування ВК визначаються за допомогою коефіцієнта стійкості зростання (K_{c3}):

$$K_{c3} = \frac{P^r - V}{D^e} \cdot 100\% = \frac{P^{PP}}{D^e} \cdot 100\%, \quad (3.10)$$

де P^r - ЧП;

V - дивіденди, виплачувані на розвиток;

P^{PP} - реінвестований прибуток;

D^e - ВК;

Факторна модель для розрахунку стійкості економічного зростання

наступна:

$$K_{c3} = \frac{P^{PI}}{P^r} \cdot \frac{P^r}{N^p} \cdot \frac{N^p}{E^c} \cdot \frac{E^c}{R^A} \cdot \frac{R^A}{R^p} \cdot \frac{R^p}{B} \cdot \frac{B}{D^B} \quad (3.11)$$

або

$$K_{c3} = K_{PI} \cdot K_N^P \cdot K_{об} \cdot K_B \cdot K_{III} \cdot K_t \cdot K_{\phi_3}, \quad (3.12)$$

де K_{PI} - відсоток прибутку, реінвестованого у виробництво;

K_N^P - рентабельність РП;

$K_{об}$ - оборотність ВОК;

K_B - забезпеченість ВОК;

K_{III} - коефіцієнт покриття;

K_t - частка короткострокової заборгованості в капіталі компанії;

K_{ϕ_3} - коефіцієнт фінансової залежності.

Факторний аналіз коефіцієнта стійкості економічного зростання наведено у табл. 3.3.

Розрахунок впливу факторів:

Зміна коефіцієнта стійкості економічного зростання за рахунок зміни частки прибутку, реінвестованої у виробництво

$$\Delta K_{c3K_{PI}} = K_{c3,ум1} - K_{c3,III} = 24 - 24 = 0\%$$

Зміна коефіцієнта стійкості економічного зростання за рахунок зміни рентабельності реалізованої продукції:

$$\Delta K_{c3K_N^P} = K_{c3,ум2} - K_{c3,ум1} = 2,82 - 24 = -21,18\%$$

Зміна коефіцієнта стійкості економічного зростання за рахунок зміни оборотності ВОК :

$$\Delta K_{c3K_{об}} = K_{c3,ум3} - K_{c3,ум2} = 2,13 - 2,82 = -0,69\%$$

Зміна коефіцієнта стійкості економічного зростання за рахунок зміни забезпеченості ВОК:

$$\Delta K_{c3K_e} = K_{c3,ум4} - K_{c3,ум3} = 2,56 - 2,13 = +0,43\%$$

Зміна коефіцієнта стійкості економічного зростання за рахунок зміни коефіцієнта покриття:

$$\Delta K_{c3K_{III}} = K_{c3,ум5} - K_{c3,ум4} = 2,83 - 2,56 = +0,27\%$$

Зміна коефіцієнта стійкості економічного зростання за рахунок зміни частки КЗ капіталі підприємства:

$$\Delta K_{c3K_{\Phi3}} = K_{c3,ум6} - K_{c3,ум5} = 2,83 - 2,83 = 0\%$$

Зміна коефіцієнта стійкості економічного зростання за рахунок зміни коефіцієнта ФЗ:

$$\Delta K_{c3K_{\Phi3}} = K_{c3\phi} - K_{c3,ум6} = 3 - 2,83 = +0,17\%$$

Перевірка:

$$K_{c3\phi} - K_{c3пл} = 3 - 24 = -21\% = 0 - 21,18 - 0,69 + 0,43 + 0,27 + 0 + 0,17 = -21\%$$

На зміну коефіцієнта стійкості економічного зростання вплинули такі фактори: частка прибутку, реінвестованого у виробництво, зміна ВОК, зміна рентабельності реалізованої продукції, скорочення ВОК.

Дані таблиці свідчать, що на досліджуваному підприємстві спостерігається збільшення темпів економічного зростання. Така ситуація є результатом того, що впродовж 2021-2022 років ресурсний потенціал підприємства збільшувався (за рахунок отримання прибутків).

Досліджуване підприємство, як і будь-який господарюючий суб'єкт, що здійснює виробничо-фінансову діяльність впродовж певного періоду, має відносно постійні значення виділених факторів, а також тенденції їх змін. Якщо орієнтуватися на їх поточні значення, тобто не змінювати наявну структуру активів, джерел коштів, використання прибутку, то темп зростання обсягів виробництва (з певним ступенем точності) може бути розрахований за формулою (3.12). Результат реалізації розрахункових процедур описаної моделі може бути використаний з метою визначення темпів розвитку підприємства у майбутньому і прогнозованої оцінки необхідних джерел фінансування його майна.

Таблиця 3.3 – Факторний аналіз стійкості економічного зростання готелю «Optima Collection Дніпро»

Показник	Роки			Зміни за період (+,-) 2022 до 2020	
	2020	2021	2022	абсолютні	в %
1. Чистий прибуток	-1479	1426,4	1925	3404	-230
2. Дивіденди	-	-	-	-	-
3. Прибуток, спрямований на розвиток підприємства	-1479	1426,4	1925	3404	-230
4. Виручка від реалізації продукції	41777	22683	45331	3554	8,5
5. Середньорічна сума всіх фондів підприємства	35439	37917,5	32453,5	-2985,5	-8,42
6. Середньорічний розмір оборотного капіталу	19790,5	37917,5	18179	-1611,5	154,48
7. Середньорічна сума власних коштів	14721	11957,5	14808,5	87,5	0,59
8. Середньорічний обсяг власного оборотного капіталу	-12957	-3394	-17732	-4775	136,85
9. Середньорічний обсяг короткострокових зобов'язань	20264	25960	16855	-3409	-16,82
10. Коефіцієнт, який характеризує частку реінвестованого у виробництво прибутку (р.3: р.1)	1	1	1		
11. Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком (р.1: р.4*100%), %	-3,5	6,28	4,24	7,74	-221,61
12. Оборотність власних оборотних активів, разів (р.4: р.8)	-	-	-		
13. Коефіцієнт покриття ВОК (р.8: р.7)	-0,88	-3,14	-1,19	-	-
14. Коефіцієнт автономії (р.7: р.5)	0,41	0,31	0,45	0,04	9,75
15. Коефіцієнт поточної ліквідності (р.6: р.9)	0,97	1,46	1,08	0,11	11,34
16. Коефіцієнт, що характеризує частку короткострокових зобов'язань у капіталі компанії (р.9: р.5)	0,57	0,68	0,51	-0,06	-10,52
17. Коефіцієнт фінансової залежності (р.5: р.7)	2,41	3,17	2,19	-0,22	-9,13
18. Коефіцієнт стійкості економічного зростання, %	-10,04	11,92	12,99	23,03	-229,3

Джерело: розроблено автором за даними : [50]

З огляду на вищесказане доцільно розрахувати темпи зростання виробництва за умови збереження пропорцій фінансових показників на рівні звітного періоду.

При цьому прогнозну модель управління джерелами фінансування зручно надати у вигляді:

$$\Delta N^P = \frac{K_{pn} \cdot K_n^P \cdot RO \cdot K_{\Phi 3}}{1 - K_{p\pi} \cdot K_{N^P} \cdot RO \cdot K_{\Phi 3}} \quad (3.13)$$

де RO – рентабельність ВК.

За формулою (3.8) прогнозний темп приросту виручки від наданих послуг у перспективі році мав становити:

$$\Delta N^P 2023 = \frac{1 * (-9,7) * (-7,77) * (-6,42)}{1 - 1 * (-9,7) * (-7,77) * (-6,42)} = -0,99\%$$

Можна констатувати, що компанія повинна вживати певних заходів для збільшення рівня економічного потенціалу.

Отже, запропоновано модель факторного аналізу, яка дозволяє виявити причини фінансової нестабільності та розробити управлінські рішення, спрямовані на відновлення фінансової стійкості готелю в умовах конкурентного середовища за рахунок ефективного управління фінансовими ресурсами. Результат реалізації розрахункових процедур факторної моделі аналізу стійкості економічного зростання може бути використаний з метою визначення темпів розвитку підприємства у майбутньому і прогнозованої оцінки необхідних джерел фінансування його майна. Прогнозний темп приросту виручки від реалізації наданих послуг у перспективі свідчить про необхідність запровадження певних заходів для збільшення рівня економічного потенціалу готелю.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

За результатами третього розділу отримано наступні висновки.

1. Проведено оцінку тенденцій зміни фінансової стабільності готелю за допомогою показників, які характеризують ступінь фінансової стійкості підприємства в статистиці, тобто узагальнені показники; показники, що оцінюють фінансові перспективи підприємства з урахуванням можливості довгострокового розвитку (коефіцієнт фінансової рівноваги; коефіцієнт стійкого економічного зростання підприємства). Розрахунок коефіцієнта сталого економічного зростання і використання запропонованої моделі для імітаційних розрахунків стосовно зміни фінансової стабільності досліджуваного підприємства свідчить про її зниження в 2022 році на 12,0% при тих самих темпах падіння Кс.зр. Це підтверджено розрахунком факторного аналізу рентабельності власних фінансових ресурсів готелю.

2. Запропоновано модель факторного аналізу, яка дозволяє виявити причини фінансової нестабільності та розробити управлінські рішення, спрямовані на відновлення фінансової стійкості готелю в умовах конкурентного середовища за рахунок ефективного управління фінансовими ресурсами. Результат реалізації розрахункових процедур факторної моделі аналізу стійкості економічного зростання може бути використаний з метою визначення темпів розвитку підприємства у майбутньому і прогнозованої оцінки необхідних джерел фінансування його майна. Прогнозний темп приросту виручки від реалізації наданих послуг у перспективі свідчить про необхідність запровадження певних заходів для збільшення рівня економічного потенціалу готелю.

ВИСНОВКИ

За результатами виконання кваліфікаційної роботи отримано наступні висновки.

1. Визначено, що економічний потенціал як економічна система має такі характеристики: складність (структурність) потенціалу як економічної системи та проявляється в наявності різноманітних його складових і зв'язків між ними, які визначають його внутрішню будову та організацію в цілому; комунікативність пов'язана із взаємодією та взаємозалежністю потенціалу і зовнішнього середовища.

2. Наведено підходи до визначення структури потенціалу підприємства: функціональний підхід, згідно з яким потенціал включає: виробничий, маркетинговий, інформаційний, техніко-технологічний, організаційний, соціальний та фінансовий потенціал. Основними завданнями управління економічним потенціалом підприємства є його створення, використання та відтворення.

3. Доведено, що відбір показників для оцінки економічного потенціалу підприємства повинен здійснюватися відповідно до наступних принципів, як: причинність, тобто наявність чітко вираженого зв'язку між показниками й економічним потенціалом; об'єктивність; кількісна вимірність, тобто можливість математичного вираження показників; універсальність для будь-якої системи; доступність вихідної інформації, тобто дані для розрахунку показників повинні відображатися у статистичній і фінансовій звітності підприємства без залучення спеціальних досліджень.

4. Обґрунтовано, що ефективність використання фінансових ресурсів включає не тільки ефективність використання кожного виду ресурсів, але й оптимальну структуру останніх. На практиці важливо не тільки визначити загальні фінансові результати, а й проаналізувати фактори, що їх визначають, тобто виявити причини, які підвищують або знижують рівень ефективності використання фінансових ресурсів. За таких обставин можна стверджувати,

що готель «Optima Collection Дніпро» відносно достатньою мірою (85,1%, тобто вище середнього рівня) дотримався критеріїв організації фінансово-господарської діяльності за напрямками, визначеними як пріоритетні.

5. Для підвищення ефективності діяльності підприємства необхідно раціональне використання та висока продуктивність праці працівників, які володіють необхідними знаннями та навичками. Зокрема, від наявності персоналу та ефективності його використання залежать обсяги та своєчасність виконання всіх робіт, завантаження обладнання, машин та механізмів, а отже, обсяги виробництва, витрати, прибуток та інші економічні показники.

6. Проведено комплексну оцінку фінансово-господарської діяльності готелю. Запропоновано використовувати модель оцінювання на основі формування ранжованої сукупності фінансових показників та коефіцієнтів. За період з 2020 по 2022 рр. значення інтегральних показників фінансового стану змінюється від 0,63 до 0,93, що відповідає зоні мінімального та прийняттого ризику.

7. Розрахунок коефіцієнта сталого економічного зростання і використання запропонованої моделі для імітаційних розрахунків стосовно зміни фінансової стабільності досліджуваного підприємства свідчить про її зниження в 2022 році на 12,0% при тих самих темпах падіння Кс.зр. Це підтверджено розрахунком факторного аналізу рентабельності власних фінансових ресурсів готелю.

8. Запропоновано модель факторного аналізу, яка дозволяє виявити причини фінансової нестабільності та розробити управлінські рішення, спрямовані на відновлення фінансової стійкості готелю в умовах конкурентного середовища за рахунок ефективного управління фінансовими ресурсами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ажаман І.А., Жидков О.І. Сутність та структура економічного потенціалу підприємства. *Економіка та держава*. 2018. № 4. С. 22–25.
2. Азарова А.О., Леонтьєва Л.Л. Комплексне оцінювання фінансового стану підприємства *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2005. №3. С. 17-24.
3. Ареф'єва О.В., Пілецька С.Т., Заболотна Д.В. Стратегічні ресурси забезпечення економічного потенціалу в контексті інтеграційно-диверсифікаційного розвитку підприємства. *Бізнес Інформ*. 2020. №11. С. 398–404.
4. Бабіна Н.О., Зачосова Н.В. Економіко-фінансова безпека підприємств України як елемент фінансової безпеки держави в контексті інтеграційних процесів. *Управлінський аспект забезпечення фінансової безпеки України : колективна монографія / за ред. О. В. Черевка*. Черкаси : Видавець Ю. А. Чабаненко, 2018. С. 185–206.
5. Бакаляр Д. Г. Вплив розвитку обліково-економічних систем на економічну безпеку підприємств в залежності від циклічності економічних процесів. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки"*. 2022. №.9. URL: <https://www.inter-nauka.com/issues/economic2022/9/>
6. Бірюкова Ю. А. Розвиток туристичного готельного бізнесу в рамках моделі державно-приватного партнерства. *Ефективна економіка*. 2021. № 6. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/6_2021/205.pdf.
7. Богацька Н.М., Хачатрян В.В. Сучасний підхід до оцінки сутності ресурсного потенціалу підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 3. С. 134–139.
8. Богма О., Ганечко І., Лимар, В. Економічний потенціал підприємства: зміст та ключові характеристики. *Scientia Fructuosa* (Вісник Київського національного торговельно-економічного університета). 2022. Т. 141 №1. С.58–68.

9. Богма О., Камінський С., Гутник П. Фінансовий потенціал підприємства: методика оцінювання. *Scientia Fructuosa* (Вісник Київського національного торговельно-економічного університету). 2022. Т. 142 №2. С.36–47.
10. Ванькович Д.В. Організація управління фінансовими ресурсами підприємств у перехідній економіці України (на прикладі відкритих акціонерних товариств): автореф. дис. ...канд. екон. наук: спец. 08.02.03. Л., 2002. 20 с.
11. Василик Н.М. Оцінка ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства. *Економічний аналіз*. 2018. Т. 28. №. 3. С. 154–161.
12. Ващенко Л.О. Інформаційне та методичне забезпечення аналізу фінансового стану підприємств: автореф. дис. ...канд. екон. наук: спец. 08.06.04. К., 2005. 20 с.
13. Вдовічен А., Кифяк В. Сфера гостинності України: відновлення у повоєнний період *Scientia Fructuosa* (Вісник Київського національного торговельно-економічного університету). 2022. № 3. С. 68–77.
14. Верхоглядова Н. І., Коваленко Є. В. Аналіз підходів до визначення сутності потенціалу підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2016. Вип. 1(55). С. 26–32.
15. Гайворонська Ю.Є. Методичні основи функціонування механізму антикризового управління підприємством: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.06.01 К., 2006. 19 с.
16. Ганусич В.О. Баланс та аналіз фінансової стійкості підприємства на його основі (на прикладі сільськогосподарських підприємств Закарпатської області): автореф. дис. ...канд. екон. наук: спец. 08.06.04. К., 2005. 20 с.
17. Гітіс Т.П., Борніков А.С., Душлякіна С.В., Мороз С.О. Дослідження сучасного стану економічного потенціалу промислових підприємств України. *Економічний вісник Донбасу*. 2021. № 3(65). С. 92–98.
18. Гринчуцький В.І., Блащак Б.Я. Теоретичні аспекти формування

механізму нарощування фінансового потенціалу підприємств. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. №20. С. 177–182.

19. Громова А.Є. Фінансовий потенціал, як основа формування прибутку підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. 2017. Вип.5. С.75–78.

20. Джулій Л.В. Розробка моделей та методів дослідження фінансово-господарської діяльності підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.03.02 .К., 2001. 19 с.

21. Економічна енциклопедія: у 3 томах. Т. 3 / С.В. Мочерний (відп. ред) та ін. К.: Видавничий центр “Академія”, 2002. 952 с.

22. Єсіна В., Матвєєва Н., Базецька Г. Аналітичний аспект підвищення конкурентоспроможності підприємства готельного господарства як одна з умов євроінтеграції. *Економіка та суспільство*. 2022. № 42. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1630/1567>.

23. Жувагіна І.О., Когутенко К.С. Загальнонаукові підходи до формування економічного потенціалу підприємств торгівлі. *Ефективна економіка*. 2018. №5. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6302>.

24. Жигулін О. Механізм оцінки, відновлення й підвищення темпів розвитку готельного бізнесу. *Економіка харчової промисловості*. 2022. Т. 14. № 2. С. 68–76.

25. Іванова Л. О., Музика О. М. Моніторинг світового ринку готельних і ресторанних послуг : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2019. 227 с.

26. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: МАУП, 2010. 148 с.

27. Кривко А. Ф. Інвестиційна привабливість готельного господарства України. *Держава та регіони*. 2020. № 3. С. 101–106.

28. Камінський А.Б. Моделювання фінансових ризиків. К.: Київський ун-т, 2006. 303 с.

29. Квасницька Р.С., Тарасюк М.В. Структуризація потенціалу

підприємств. *Вісник КНТЕУ*. 2017. № 1. С. 73–82.

30. Копчак Ю.С. Проблеми діагностики фінансового стану і стійкості функціонування підприємства. *Вісник Сумського державного університету. Серія: Економіка*. 2004. № 9(68). С. 23–34.

31. Кушнір О., Жигулін О. Відновлення ефективності методів управління підприємством: агропродовольча, готельна й ресторанна сфера. *Економіка харчової промисловості*. 2022. Т. 14. № 2. С. 36–43.

32. Кушнір О., Жигулін О. Механізм формування інклюзивної моделі розвитку бізнесу в агропродовольчій, готельній і ресторанній сферах. *Економіка харчової промисловості*. 2022. Т. 14. № 1. С. 3–14.

33. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 352 с.

34. Левицька І. В., Корж Н. В., Онищук Н. В. Готельна справа: навчальний посібник. Вінниця : ПП «ТД «Едельвейс і К», 2015. 580 с.

35. Левицька І. В., Постова В. В. Стратегічне управління розвитком підприємств ресторанного бізнесу. *Молодий вчений*. 2017. Вип. 2 (42). С. 271–275.

36. Лисюк Т., Терещук О., Пасічник М. Інноваційні технології у готельно-ресторанному господарстві. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1450/1395>.

37. Мазуркевич І. О., Вівсюк І. О. Сутність потенціалу підприємств готельного бізнесу. Теоретичні та практичні аспекти соціально-економічних наукових досліджень : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 30 жовт. 2020 р. Київ, 2020. С. 175–177.

38. Мазуркевич І. О., Рябенька М. О. Управління персоналом у закладах готельно-ресторанного господарства. *Інтелект XXI*. 2020. № 1. С. 75–80.

39. Мальська М. П., Кізіма В. Л., Жук І. З. Управління сферою готельного господарства: теорія та практика : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 336 с.

40. Малога Л. М., Загороднюк О. В., Терещук Н. В. Формування цінової політики готельних підприємств. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 53. С. 51–54. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/53_2021/12.pdf.
41. Мандюк Н. Л., Масюк Ю. О. Маркетингове управління та формування конкурентних переваг готельно-ресторанних підприємств. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 40. С. 246–250. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/40_2020_ukr/46.pdf.
42. Навроцький Н.О. Оцінка ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства. *Інтернаука*. 2017. № 1(2). С. 97–101.
43. Прохорова В.В., Тарасюк Д.С. Формування економічного потенціалу підприємства: теоретичний аспект. *Економіка і регіон*. 2015. №. 4. С. 35–39.
44. Погуда Н. В., Розметова О. Г. Майбутнє сфери hospitality: аналітичний огляд 2020 року та перспективи розвитку. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 51. С. 243–249.
45. Попик М. М. Якість як визначальний фактор забезпечення конкурентоспроможності підприємств готельно-ресторанного господарства. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 28. С. 156–160.
46. Сотник А.А. Діагностика бізнес-потенціалу підприємства. *Економіка, управління та адміністрування*. 2022. №4(102). С.77–83.
47. Optima Collection Троїцька. URL: <https://optimahotels.com.ua/uk/hotels/collection-troitska/>
48. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навч. посібник К., 2009. 196 с.
49. Шелеметьєва Т. В., Гресь-Євреїнова С. В., Мамотенко Д. Ю. Особливості бухгалтерського обліку витрат туристичного та готельно-ресторанного бізнесу. *Інфраструктура ринку*. 2022. Вип. 66. С. 225–230. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/66_2022/41.pdf
50. Шелест О. SMM-просування готелю: контент, аналітика, контроль ефективності. *Академія гостинності*. 2021. № 02–03. С. 30–36.